

KEMI-TORNION AMMATTIKORKEAKOULU

Olli-Tommi & Taikalasit

Draamakasvatus näkyväksi esikoululaisille

Harju, Olli & Peura, Tommi

Sosiaalialan koulutusohjelman opinnäytetyö
Lapset ja Nuoret
Sosionomi (AMK)

KEMI/TORNIO 2010

KEMI-TORNION AMMATTIKORKEAKOULU

Tekijä(t): Olli Harju & Tommi Peura

Opinnäytetyön nimi: **Olli-Tommi & Taikalasit: Draamakasvatus näkyväksi esikouluikäisille**

Sivuja (+liitteitä): 47 (+seitsemän (7) kappaletta liitteitä)

Opinnäytetyön kuvaus: Lähtökohtana opinnäytetyössämme oli tutkia osallistavan draamakasvatuksen ja soveltavan draamakasvatuksen teorioita ja soveltaa teorian toiminnallisiksi esityksiksi. Teorian pohjalta sovelsimme ja loimme oman prosessidraamatarinan esikouluikäisille lapsille. Draaman luomisessa on otettu huomioon lasten tarpeita sisällyttämällä esitykseen toiminnallisuutta, leikkiä, luovuutta, fiktiota ja musiikkia. Asetimme draamatarinan sisälle ryhmän ikätason mukaiset, konkreettiset vaiheet vaiheelta kuvatut tavoitteet. Näitä tavoitteita olivat lasten osallistuminen esityksen toteuttamiseen yhdessä ohjaajien kanssa kerronnan ja leikinomaisten harjoitusten avulla. Meidän itsellemme asettamia tavoitteita olivat kahden esityksen käytännön suunnittelu, toteutus ja arviointi. Toiminnallisessa osiossa suunnittelun ja toteutustavan pohjana käytettiin teoriatietoa soveltavasta draamasta ja osallistavasta draamasta. Työtapoina esityksissä vaihtelivat kerronta ja leikinomaiset harjoitukset. Työmenetelminä sovellettiin esimerkiksi forumteatteria ja työpajateatteria. Opinnäytetyön tavoitteena oli luoda sovellettu ja toimiva käyttöteoria draamasta itsellemme ja kaikille esikouluikäisten kanssa työskenteleville. Tämä luomamme draamatarina ja sen monikäyttöisyys voi toimia mallina myös draamakasvatuksesta kiinnostuneille lukijoille.

Teoreettinen ja käsitteellinen esittely:

Opinnäytetyömme aihe on ajankohtainen. Opetushallituksen työryhmä on ehdottanut draamaa oppiaineeksi peruskouluun. Olemme suunnanneet opinnäytetyömme toiminnallisen osion esikouluikäisille lapsille. Tämä siksi, että olisi perusteltua käyttää draamaa enemmän myös varhaiskasvatuksessa. Näin draamalle tulisi jatkumo esiopetuksesta kouluun. Kehittelemämme draamatarina voi osaltaan tukea esikouluikäisille varhaiskasvatussuunnitelmissa asetettuja kieleen ja vuorovaikutukseen liittyviä tavoitteita. Teoreettisessa viitekehityksessä rajasimme aihettamme, tarkastelemalla draamakasvatusta soveltavan ja osallistavan draamakasvatuksen näkökulmasta. Tarkastelemiemme teorioiden pohjalta sovelsimme käytäntöön omannäköisen draamatarinan. Näin toimimme lukemamme teorian näkyväksi. Tuotostamme kuvaamme, analysoimme ja pohdimme toiminnallisen opinnäytetyön kulkua mukaillen.

Metodologinen esittely:

Hyödynnämme opinnäytetyössämme toiminnallisen opinnäytetyön menetelmiä, jossa yhdistyvät käytännön toteutus ja sen raportointi tutkimusviestinnän keinoin. Toiminnallinen työ sallii, että emme pyri keräämään aineistoa kohderyhmästä, vaan keskiössä on itse tuotos ja sen analysointi. Tuotoksessa keskeisenä tavoitteena oli saada lapset osallistumaan draaman toteutukseen. Analysoimme esitysten toteutusta, itsellemme ja kohderyhmälle asetettuja tavoitteita sekä näiden toteutumista videohavainnoinnin ja piirrosten avulla. Havainnoinnin ja analysoinnin osalta työssämme on piirteitä toiminnallisen tutkimustyön metodeista.

Keskeiset tutkimustulokset:

Keskeisimpänä tuloksena työssämme näkisimme, että sovellettu ja osallistava draama sopii mainiosti työskentelyvälineeksi kasvattajille ja oppimisvälineeksi lapsille esiopetukseen ja havaintojemme pohjalta myös erityistä tukea tarvitseville lapsille. Nämä lapset olivat mm. kaikkein aktiivisimpia kommentaattoreita esityskerroillamme. Huomioitavaa oli myös lasten keskittyminen esitysten aikana. Hyvin suunniteltu kehystarina on monikäyttöinen ja sitä voi muokata kohderyhmän mukaan, elementtejä muutamalla valmista draamapohjaa voi käyttää uudelleen ja uudelleen.

Johtopäätökset:

Tulosten perusteella sovellettua ja osallistavaa draamaa työ- ja opetusvälineenä esiopetuksessa tulisi hyödyntää nykyistä enemmän. Draamakasvatus työmenetelmänä ja käyttöteorianä soveltuu erityisesti kasvatusalan työtehtäviin suuntautuville sosionomiopiskelijoille.

Asiasanat: Varhaiskasvatus, draama, draamakasvatus, prosessidraama

KEMI-TORNION AMMATTIKORKEAKOULU

Author(s):	Olli Harju & Tommi Peura
Title:	Olli-Tommi & The Magic spectacles: Drama education accessible for preschoolers.
Pages (+appendixes):	47 (+seven (7) appendixes)
Thesis description: The starting point of our bachelor's thesis work was to research the theory of drama education. Based on the theory we wanted to create a process drama story we would plan and implement ourselves addressed to preschoolers. The children's needs were considered and we included play, creativity, music, fiction and other activities in our drama. We set step-by-step goals according to the age group. These goals aimed at the children to participate with our help and different practical activities. Our personal aims were planning two different presentations of the drama story, implementing the theory and assessment of the outcome. In the practical part, the base for planning and implementing was the theory of applied and participatory drama education. We used and implemented different methods, playful activities for instance, in presenting the drama for preschoolers. The aim of our thesis work was to create an applied and functioning practical theory of the drama for ourselves and everyone working with preschoolers. Our creation can also work as an example for readers interested in drama education. Theoretical summary: The topic of our thesis is closely linked with the current context because the possibility of increasing drama teaching in the basic education has been publicly discussed. We have addressed the practical part of our work to children in preschool because it would be justifiable to use drama more also in early childhood education. Thus the drama would create a continuum from preschool to elementary school. The drama piece we came up with can support the language and interaction goals set for preschoolers in their educational plans. We narrowed our focus down to applied and participatory drama education. Based on the theory we created our own original drama story. Thus we brought the studied theory visible in practise. We analysed our work and found out how the goals we set for the thesis came true. Methodological summary: In our bachelor's thesis, we benefit the methods of practical research. We aim at creating dialogue which encourages the children to voluntarily participate in creating the drama with various playful exercises. We analyse the participation of the children and the success of our own goals by watching video recordings, talking about our own observations and looking at drawings the children have created after the presentation. Main results: In our opinion, a central result in our work is the deduction that drama is an excellent tool for preschoolers, and based on our observations, children in the need of special help, too. These children were the most active commentators during our presentations for instance. Their incessant concentration was also noteworthy. A well planned script of a drama can be developed, manipulated and used over and over again depending on the audience. Conclusions: Based on the found results, drama should be utilised more as a teaching method in preschools than it currently is. Drama education as a working method and as a theory is especially convenient for bachelors of social services who are prospective workers in the educational field. Key words: Childhood education, drama, drama education, processing drama	

SISÄLLYSLUETTELO

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

JOHDANTO	5
1 OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT	7
1.1 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet	7
1.2 Kohderyhmien kuvaukset.....	8
1.3 Opinnäytetyön sisältö ja merkitys kohderyhmille.....	8
1.4 Toiminnallinen opinnäytetyö	11
2 DRAAMAKASVATUKSEN JA VARHAISKASVATUKSEN PEDAGOGIIKKA .	12
2.1 Draamakasvattaja tukee esiopetuksen tavoitteita.....	14
2.2 Olli-Tommi & Taikalasien synty	15
2.3 Draamatarina ja toimintakertojen kuvaus	15
3 DRAAMAKASVATUKSEN TAVOITTEET, LAJIT JA ELEMENTIT	31
3.1 Draamakasvatuksen tavoitteet.....	32
3.2 Draaman lajeja: Soveltava, osallistava ja prosessidraama	33
3.3 Draaman maailma, elementit ja toteuttamistavat	34
4 PÄIVÄHOITO JA VARHAISKASVATUS	37
4.1 Toimintaympäristön kuvaus.....	38
4.2 Draamakasvatus päivähoidossa.....	39
5 POHDINTA	40
LÄHTEET.....	45
LIITTEET 1-7	48

JOHDANTO

Tarinan idea syntyi toukokuussa 2010, autmatkalla välillä Kemi-Oulu. Tuskailimme alkuperäisen opinnäytetyöaiheemme vaikeutta, kunnes toinen meistä sanoi ääneen sen, mitä kumpikin jo ajatteli mielessään. ”Mitä, jos tekisimme toiminnallisen työn, joka pitäisi sisällään esityksen?” Ensiaskel Olli-Tommi & Taikalasit-draamatarinalle oli otettu. Aiheen valintaan vaikutti toisen ohjaajamme Raimo Vähänikkilän ansiokkaasti pitämä kurssi taiteesta ja luovuudesta sosionomin työstä ja hänen kurssilla esittämä draamatarina Sadekausi, joka pohjautuu vanhaan Afrikkalaiseen tarinaan. Toinen asia, joka vaikutti aiheen valikoitumiseen ja varsinkin käsinuken käyttöön, olivat varhaiskasvatuksen luennot ja siinä toteuttamamme käytännöllinen tehtävä. Käytimme sen tehtävän toteutuksessa käsinukkena koirahahmoa.

Ratkaisuun vaikutti, joko alitajuisesti tai tietoisesti, myös oma työmme varhaiskasvatuksen parissa. Miksi emme tekisi opinnäytetyötä alalle, jonka hallitsemme parhaiten? Samalla työstä tulisi käytännön läheinen ja siinä yhdistyisivät opiskelualjalta oppimamme asiat sekä tulevaisuuden työtehtävät lastentarhanopettajan pätevyyden omaavina sosionomeina. Päiväkodissa pitkään työtä tehneinä, pidimme tärkeänä, että toteutamme opinnäytetyömme toiminnallisen esityksen päiväkodissa. Selvää oli, että rajaisimme kohderyhmän esikouluikäisiin lapsiin. Varhaiskasvatuksessa töitä tehneenä vaihdoimme kokemuksia draaman käytöstä omissa päiväkodeissamme. Tulimme tulokseen, että draaman käyttö painottui pöytäteatterin ja aikuislähtöisten joulu tai kevätjuhlien väli-maastoon. Hyvin suunniteltu ja lapsia osallistava sekä subjektiivisuutta korostava vapaaehtoinen draama puuttui. Toisaalta opinnäytetyön aihe on ajankohtainen, koska opetushallituksen työryhmä on esittänyt draamaoppiaineeksi peruskouluun.

Jo matkalla Kemistä Ouluun tarinalle alkoi kehittyä runko. Oliko se draamaa, sitä emme vielä voineet tietää. Päätimme kirjoittaa heti kotiin palattuamme asioita ylös tarinasta, jotta mitään ei unohtuisi. Aloitimme prosessin luomalla draamatarinan, vaikka kumpikaan ei ollut tietoinen draamasta käytettävästä teoriasta, työtavoista tai menetelmistä. Päiväkotivuosi oli lopuillaan, joten emme voineet ottaa kohderyhmää mukaan itse luomisprosessiin. Syksyllä veisimme esitettäväksi itse luomamme tarinan, johon kohderyhmä ottaisi osaa. Ajatus toiminnallisesta työstä oli valmis.

Ennen käytännön toteutusta tarinaa oli suunniteltava ja hiottava esikouluikäisille sopivaksi. Tarinan muokkaamisessa apuna toimi draamakompassikirja. Kirjasta saimme mallia draamatarinan rungon luomiseen. Esitettävän tarinan oli oltava uskottava ja sen piti vangita osallistujien mielenkiinto. Tarinasta tehtäisiin sellainen, että se voisi tapahtua oikeassa elämässä. Vaikeinta oli tarinan tiivistäminen vaihe vaiheelta kuvattuun pakettiin ja asettaa sen sisään realistisesti saavutettavia tavoitteita. Tarina vaihe vaiheelta löytyy työn liitteenä (liite 1). Oman työpanoksensa vaati Olli-Tommin hahmon muokkaaminen. Mikä olisi sellainen hahmo, johon lapset helposti samaistuisivat? Meidän vaatimattomat käsityötaidot eivät myöskään riittäneet hahmon valmistamiseen, vaan annoimme sen suosiolla sukulaisten käsivarsille. Valitsimme päähahmon tyyppiä käsinuken, koska meillä oli aiempia hyviä kokemuksia sen toimivuudesta lasten mielenkiinnon vangitsemisessa. Näin syntyi Olli-Tommin fyysinen muoto. Halusimme esityksen sisältävän myös musiikkia, joten sävelsimme ja sanoitimme tarinan sisään kolme kappaletta. Laulut toimisivat tarinan kuljettajina. Omien kontaktiemme avulla saimme tehtyä taustat kappaleisiin ja ne nauhoitettiin cd-levylle. Laulut löytyvät nuotitettuina tarinan kuvauksesta. Esitysten toteuttamista varten hankimme tutkimusluvat. Esityksen tarinan ja laulujen osalta tehtiin hankesuunnitelma. (liite 5). Kaikkien projektiin liittyvien vaiheiden ja tarvittavien lupien hankkimisen jälkeen, draamatarina oli hioutunut esitysvalmiiseen muotoon syksyllä 2010 ja oli valmis esitettäväksi.

1 OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT

1.1 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet

Työmme tärkeimpinä tavoitteina oli luoda käyttöteoria draamakasvatuksesta meille itsellemme ja muille kasvatusalalla työskenteleville ihmisille. Meille itsellemme aihealue oli sukellus vieraaseen veteen, koska kokemuksemme draamakasvatuksesta olivat rajalliset. Kohderyhmälle esitykset olisivat vaihtelua tavalliseen arkeen ja he saisivat esityksistä uusia draamakokemuksia osallistumalla niiden toteutukseen. Rajasimme esityskerrat kahteen. Toinen rajausta tehtiin koskemaan kohderyhmän ikää. Kohderyhmän valikoituminen esiopetusryhmiksi, vaikutti kummankin pedagoginen tieto lapsen kehitysvaiheista. Esikouluikäinen lapsi omaa kyvyt draaman esittämiseen leikinomaisten harjoitteiden avulla. Hänellä on orastava kyky erotella oikea ja väärä sekä kyky itsensä ilmaisuun sanoin. Meille varhaiskasvatuksen ammattilaisille on tärkeää ymmärtää lapsen tapaa oppia esimerkiksi leikin ja luovuuden kautta, itse kokemalla ja itse tekemällä.

Draamakasvatuksen teoriaan, erityisesti sen lajeihin tutustumalla huomiomme kiinnittyi asiaan, mikä oli meille epäselvä. Meille oli epäselvää minkä tyyppistä draamaa olimme luomassa ja minkälaista draamaa oli olemassa? Samalla koko draamaan liittyvä termistö hyppäsi silmille. Kirjoissa vilahtelivat termit: esittävä draama, osallistava draama, soveltava draama, prosessidraama jne. Mitä meidän draama olisi? Huomasimme omassa tarinassamme olevan selviä yhtymäkohtia osallistavaan ja soveltavaan draamaan sekä prosessidraamaan. Hyödynsimme draaman toteutuksessa kaikkia näitä draaman genrejä. Osoittaisimme kykymme toimia noviisiohjaajina, tuomalla osallistavan ja soveltavan sekä prosessidraaman teorian näkyviin käytännön esityksissä.

1.2 Kohderyhmien kuvaukset

Opinnäytetyömme kohderyhmäksi valitsimme esikouluikäiset lapset. Tämä siksi, että 6-vuoden iässä esimerkiksi lapsen persoonallisuus on saanut alustavan muodon. Esimerkiksi kieliopillisesti vaikeat lauserakenteet selvenevät ja lapset alkavat erottaa itsensä yksilöllisiksi ja kuvitteluleikki alkaa. Esikouluikäisellä lapsella välittömyys ja spontaanisuus katoavat ja toiminta muuttuu tahdonalaiseksi: lapset alkavat harkita omia tekemisiään ja niiden mielekkyyttä. Lapsen sisäinen maailma muuttuu ja rakentuu siten, että lapsesta tulee yksilöllinen oppija, mutta samalla hän kykenee vuorovaikutukseen toisten kanssa. (Karvonen & Siren-Tiusanen & Vuorinen 2003,30–31.)

Kohdensimme esityksemme kahteen eri esiopetusryhmään. Ensimmäinen ryhmä koostui 20 lapsesta, jossa oli 7 tyttöä sekä 13 poikaa. Osa lapsista oli ollut kyseisessä päiväkodissa pidempään, mutta noin puolet oli liittynyt ryhmään uusina jäseninä elokuussa 2010. Kasvatushenkilökuntana ryhmässä toimii kaksi lastentarhanopettajaa sekä lastenhoitaja. Toinen kohderyhmä koostui 23 lapsesta, joka aloitti yhdessä elokuussa 2010. Osa ryhmän lapsista oli toisilleen ennestään tuttuja aiemmista päiväkotiryhmistä. Ryhmän kasvatuksesta, hoidosta ja opetuksesta vastaa kaksi lastentarhanopettajaa, joista toinen on sosionomi. Ryhmässä on lisäksi lähihoitaja ja ryhmäavustaja. Ryhmissä oli useita erityisen tuen tarpeessa olevia lapsia, jotka toivat omat haasteensa siihen, miten esityksemme tulisi onnistumaan ja tavoitteemme saavutettua.

1.3 Opinnäytetyön sisältö ja merkitys kohderyhmille

Opinnäytetyömme alkupuolella esittelemme luomamme draamatarinan ja kuvaamme produktien käytännön suunnittelun, toteutuksen ja arvioinnin toiminnallisen opinnäytetyön kulkua mukailten. Ennen toimintaosuutta avaamme prosessidraaman käsitettä oppimisen näkökulmasta sekä draamaohjaajan ja pedagogisen kasvattajan roolia tässä prosessissa. Toiminnan kuvauksen jälkeen esittelemme draamakasvatuksen teoreettisen viitekehyksen, niiltä draamakasvatuksen osa-alueilta, joihin työmme on rajattu. Teorian soveltuvuutta käytäntöön tarkastellaan lapsille ominaisten kiinnostuksen ja toiminnan kohteiden näkökulmasta. Näitä ovat leikin ja luovuuden yhdistäminen sekä toimiminen fiktiivisessä maailmassa. Draaman luomisessa on otettu huomioon lasten tarpeita sisällyttämällä esitykseen toiminnallisuutta, leikkiä, luovuutta, fiktiota ja musiikkia. Ase-

timme draamatarinan sisälle ryhmän ikätason mukaiset, konkreettiset vaiheet vaiheelta kuvatut draamalliset tavoitteet liitteessä yksi sekä oppimista ja kasvatusta tukevat pedagogiset tavoitteet liitteessä kaksi.

Tarkastelemme käytännön esityksiä kasvattajien ja draamanohjaajien näkökulmasta varhaiskasvatusympäristössä. Meidän itsellemme asettamia tavoitteita produktiossa olivat kahden esityksen käytännön suunnittelu, toteutus ja arviointi. Opinnäytetyön tavoitteena oli luoda sovellettu ja toimiva käyttöteoria draamakasvatuksesta itsellemme sekä esikouluikäisten kanssa työskenteleville. Luomamme draamatarina ja mahdollisuus soveltaa sitä, voi toimia mallina myös muille draamakasvatuksesta kiinnostuneille.

Draamatarinan sisään lapsille asetetut kasvatukselliset ”vakavat” tavoitteet (liite kaksi) voivat osaltaan tukea esikouluikäisille varhaiskasvatussuunnitelmissa asetettuja kieleen ja vuorovaikutukseen ja sosiaalisiin taitoihin sekä oppimiselle asetettuja tavoitteita. Kielellisen kehityksen myötä lapsi oppii vuorovaikutustaitoja, keskustelemaan, kysymään, kuuntelemaan ja kertomaan. Kieli on väline, jota käytetään esimerkiksi sosiaalisten suhteiden luomiseen ja ylläpitämiseen sekä tunteiden ilmaisemiseen. Monipuoliset vuorovaikutustilanteet kehittävät lasta omaehtoiseen ajatusten ja tunteiden itseilmaisuuksiin.
(Oulun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2006,16.)

Draama on lapsiryhmille elämyksellinen prosessi, joka toiminnan, tunteiden ja pohdinnan kautta syventää päiväkodissa tai muuten arjessa esiinnousseita kysymyksiä (Pätäri-Rannila & Varjus & Rinneaho & Sinivuori 2005, 3). Draamatarinan avulla on mahdollista saada lapset hyväksymään erilaisuutta ympärillään, lisäämään heidän vuorovaikutustaitojaan ja kannustamaan dialogisuuteen. Toisaalta draamaopetuksella on vahva vaikutus lapsen itsetuntoon ja se tarjoaa erilaisia tapoja yksilön oppimiselle ryhmässä. (Owens & Barber 2010, 10.) Antamalla lapsille ja aikuisille tilaisuus ottaa (draama) leikki vakavasti, heille tarjotaan tilaisuus todelliseen nautinnolliseen oppimiseen.

Tavoitteidemme lopullista onnistumista ja koko työmme draamakasvatuksen prosessia kuvaa osaltaan seuraava lainaus:

Prosessi lähtee liikkeelle tarpeesta, sen mahdollistaa luottamus ja sen alkuvaiheessa jokainen työryhmän jäsen etsii paikkaansa yhteisössä. Tavoitteena on löytää jotain uutta, itsestään tai ympäristöstä, ja tuoda se näkyviin.

(Vehkalahti 2006, 216.)

Aiheeseen perehdyttyämme ja ideaa hioessamme huomasimme, että draamasta löytyy valtavasti kirjallista materiaalia. Tarpeellisen tiedon hankkiminen opinnäytetyötä varten osoittautui helpoksi. Ennemmin ongelmana oli, mitä käytettävissä olevaa tietoa hyödyntäisimme sekä miten voisimme käyttää saamaamme informaatiota omien päämääriemme saavuttamiseksi? Erinomaisena apuna kirjallisuuden etsinnässä ja oikeiden kirjojen löytämisessä oli kirjallisuushaku aiheesta: draamakasvatus, kirjastojen tietokantoihin. Myös ohjaajilta saamamme vinkit hyvistä lähdekirjoista olivat hyödyllisiä. Haun perusteella löysimme sopivimmat teokset. Työn kannalta tärkeimmät lähdekirjat olivat: Draamakompassi (Owens, Allan & Barber, Keith 2010), Draamakasvatus (Heikkinen, Hannu 2005) ja Sesam! (Helenius, Aili & Jääliinoja, Päivi & Sormunen, Helena 2000), sekä väitöskirja: Draamakokemusten äärellä- Prosessidraaman oppimispotentiaali opettajaksi opiskelevien kokemusten valossa (Laakso, Erkki 2004).

Draamakompassi auttoi ymmärtämään draamatarinan luomisen vaihe vaiheelta. Lisäksi se auttoi ymmärtämään draaman työtapoja ja tekniikoita, joita käytimme tarinassamme. Draamakasvatus- kirja rajasi ja selvensi, minkä tyyppisestä draamasta tarinassamme oli kyse. Sesam kirja puolestaan auttoi ymmärtämään draaman sisältyvän subjektiivisen näkökulman, joka lähtee lapsen omista mielenkiinnon kohteista ja tarpeista. Erkki Laakson väitöskirja avasi prosessidraaman oppimisen näkökulmaa.

1.4 Toiminnallinen opinnäytetyö

Toiminnallinen opinnäytetyö tavoittelee ammatillisessa kentässä käytännön toiminnan järjestämistä ja se voi olla alasta riippuen esimerkiksi jonkin tapahtuman toteuttaminen. Tärkeää on, että ammattikorkeakoulun toiminnallisessa opinnäytetyössä yhdistyvät käytännön toteutus ja sen raportointi. Opinnäytetyön tulisi olla työelämälähtöinen ja käytännönläheinen. Toiminnallisessa opinnäytetyössä ei esitellä tutkimuskysymyksiä eikä tutkimusongelmaa, ellei toteutustapaan kuulu myös selvitys. (Vilka & Airaksinen 2003, 9-10, 30.)

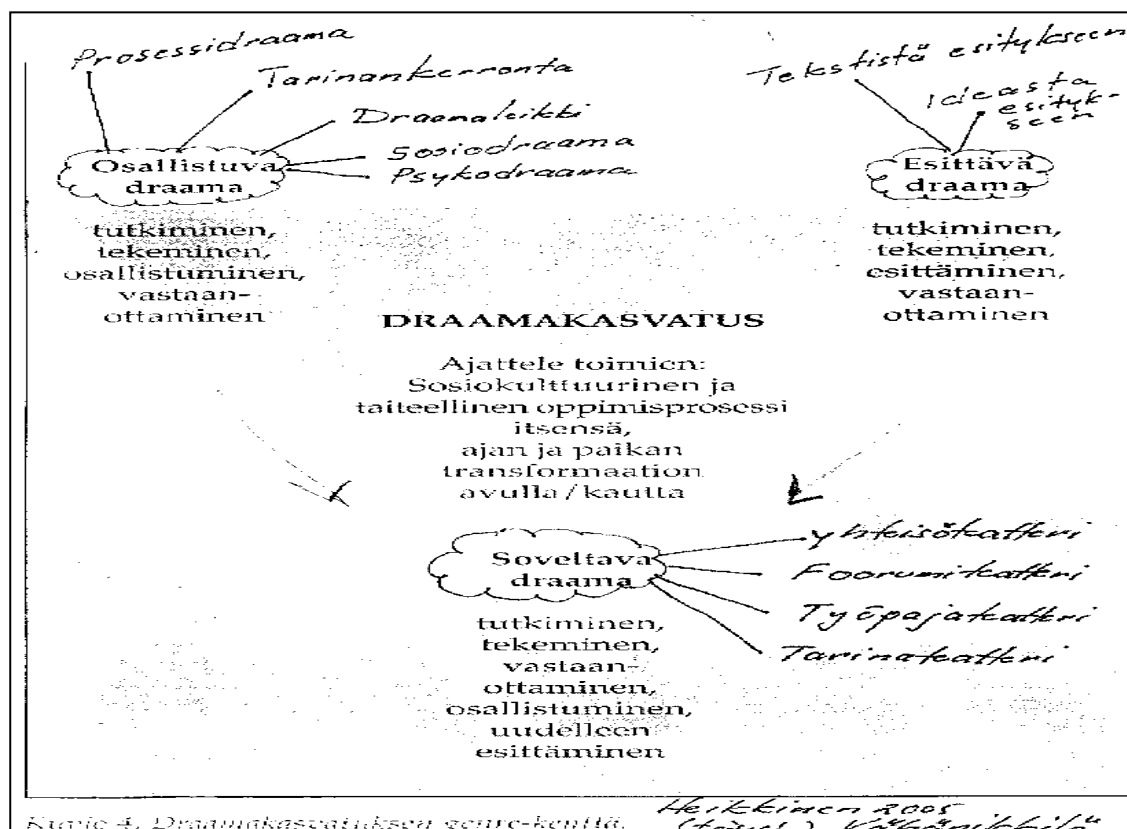
Hyödynnämme opinnäytetyössämme toiminnallisen tutkimuksen menetelmiä havainnoinnin osalta. Kuula (1999, 218) on kuvannut toimintatutkimuksen tutkimusprosessia seuraavasti. Tutkittavat ovat aktiivisia osallistujia tutkimusprosesseissa. Tutkijan ja tutkittavien suhteen perustana on yhteistyö ja yhteinen osallistuminen. Tutkimusprosessi on syklinen: ensin valitaan päämäärät, sitten tutkitaan ja kokeillaan käytännön mahdollisuuksia edetä päämääriin. Tämän jälkeen taas arvioidaan ensiaskelia ja muotoillaan ja tarkennetaan päämääriä, tehdään käytännön kokeiluja, arvioidaan näitä jne. Tutkimusprosessissa vuorottelevat suunnittelu, toiminta ja toiminnan arviointi. Näitä argumentteja pystymme soveltamaan oman opinnäytetyömme toteutuksen, havainnoinnin ja analysoinnin tukena. Myös Heikkisen ja Jyrkämän mukaan (1999, 25) toimintatutkimuksen kriteerit täyttyvät, jos vastaaja toimii yhteisössä, jossa työtä reflektoidaan ja kehitetään vaihtoehtoja ongelmien ratkaisemiseksi ja tavoitteiden saavuttamiseksi sekä tuotetaan toiminnasta uutta tietoa ja teorioita.

Toimintatuokioiden jälkeen käymme esityksen läpi keskenämme. Toiminnan arvioinnista syntyy uusi, tässä tapauksessa lyhyt luomisprosessi, jossa me ohjaajat opimme jotain uutta. (Pätäri-Rannila ym. 2005, 15.) Parhaimmassa tapauksessa meillä on esityksen analysoinnin pohjalta mahdollisuus muuttaa toimintatapoja toiseen esitykseen. Owensin ja Barberin (2010, 22) mukaan toiminnan keskeyttäminen ja siitä puhuminen on myös osa prosessia. Metodeja, joilla työskentelyä voidaan reflektoida ja arvioida, on rakennettu draamatarinan sisään. Toiminnallisella työtavalla pyrimme osallistamaan lapsia ja saada heidät mukaan vapaaehtoisesti draaman toteutukseen. Draaman luomisessa on otettu huomioon lasten tarpeita sisällyttämällä esitykseen toiminnallisuutta, leikkiä, luovuutta, fiktiota ja musiikkia. Näiden menetelmien avulla he saavat omakohtaisia onnistumisen ja oppimisen kokemuksia. Draamatarinan sisälle asetettujen tavoitteiden onnistumista analysoimme esitysten jälkeen videomateriaalista.

2 DRAAMAKASVATUKSEN JA VARHAISKASVATUKSEN PEDAGOGIIKKA

Prosessidraama on yhdessä oppimista. Onnistunut prosessi tarjoaa edellytykset rikkaalle dialogille ja asioiden ymmärrykselle kunkin oman kokemuspohjan mukaan. Onnistumiseen tarvitaan jokaisen panosta ja tämä luo puitteet ryhmän sekä yksilön oppimiselle. (Laakso 2004, 20.) Prosessidraamassa lapsiryhmässä toteutuu kokemuksellinen oppiminen, joka perustuu oppijan kokemuksiin ja rakentuu hänen aikaisemmille tiedoilleen. Tämän edellytyksenä on, että opettamiseen sisältyy oppimiskokemuksia, joita käsitellään ja työstetään yhdessä. Näihin oppimiskokemuksiin sisältyy aina aktiivisuutta ja passiivisuutta. Lapset voivat oppia, joko seuraamalla tai osallistumalla esityksen toteuttamiseen. Oppiminen koostuu näiden kahden elementin välisestä jännitteestä. (Ojanen 1995, 60–61.) Edellä kuvatun oppimiskäsityksen taustalla on konstruktivismi, joka prosessidraamassa toteutuu osallistujien siirtymisellä fiktiiviseen maailmaan. Fiktiivisessä maailmassa lasten aiemmalle tietopohjalle avataan uusia näkökulmia, joita he voivat lisätä aiemmin oppimaansa. (Laakso, 2004, 37.) Draamakasvatukselle ja varhaiskasvatukselle on yhteistä humanistinen ihmiskäsitys, jolla tarkoitetaan jokaisen ihmisen ainutlaatuista kunnioittamista, arvostusta ja mielipiteiden sekä kokemusten hyväksymistä (Laakso 2004, 35). Varhaiskasvatuksessa kasvattajan pedagogiikka on mikrotasolla järjestää opetustapahtuma oman käyttöteoriansa pohjalta (Hellström 2008, 296). Prosessidraamassa opettaja sisällyttää havaitsemiaan epäkohtia esimerkiksi: syrjintää, kiusaamista, esityksen sisältöön (Laakso 2004, 107). Näitä teemoja voidaan soveltaa osallistuvan draaman genreen käyttämällä siinä prosessidraamaa, tarinan kerrontaa ja ”vakavaa” leikkiä.

Draamakasvatuksen kenttää selventää alla oleva kaavio (Heikkinen 2005, 74 (täyd.) Vähänikkilä 2010).

Prosessidraama on osallistavan teatteritaiteen laji. Toimiakseen prosessidraama tarvitsee ryhmän, johon osallistuvat ovat kaikki halukkaita toimimaan. Ohjaaja rakentaa osallistujien kanssa fiktiivisen maailman ja reflektointi tapahtuu usein fiktion sisällä. Ohjaajalla on keskeinen rooli prosessin käynnissä pitäjänä. Ohjaajan tehtävänä on rakentaa tarinaa eteenpäin ja täydentää sitä osallistujien ideoilla. Tähän tarkoitukseen voidaan käyttää pre-tekstiä, joka tarkoittaa tarinan pohjatekstiä, esitekstiä tai itse draamatarinaa. Toiminta voi käynnistyä tilanteeseen tuodusta valmiista tarinasta tai lähteä osallistujien omista ideoista. Prosessidraamassa toimintaa syntyy tässä ja nyt. Tyyllilajina on vakava leikillisuus. (Laakso 2004, 52–57.)

Draaman käytännön toteutukseen liittyvät seuraavat vaiheet: sopimuksen teko, oppimisen kohdistuminen, tavoitteet, roolit, toiminnan päämäärä, työtavat, ohjaajien toiminta ja osallistuminen sekä esityksen purku. Vaiheet on kuvattu yksityiskohtaisemmin liitteessä yksi. Olli-Tommin tarinan sisään suunnittelemamme tavoitteet tukevat osaltaan seuraavassa kappaleessa kuvattuja esiopetuksen sisältöalueita. Oppimisen tavoitteet on esitetty tarkemmin liitteessä kaksi.

2.1 Draamakasvattaja tukee esiopetuksen tavoitteita

Opettajan tulee tukea oppimista sekä ohjata lasta tiedostamaan oma oppimisensa ja havaitsemaan, että tämä voi itse vaikuttaa onnistumiseensa oppimisessa. Opettaja ohjaa oppimista, konkreettista kokeilemistä, tutkimista, aktiivista osallistumista sekä muuta tiedon hankintaa ja ongelmien ratkaisemista vuorovaikutuksessa aikuisten ja vertaisryhmän kanssa. (Opetushallitus 2000, 9.) Opetus on aina tässä ja nyt tapahtuvaa toimintaa. Ideat ja innostus tarvitsevat käynnistyäkseen esimerkkejä ja lapsen oman ajattelun herättelyä. Ympäristökasvatuksessa ei ole tärkeää miten paljon ohjaajalla on tietoa faktoista, vaan se, mitä hän itse on toimiessaan lasten kanssa. (Lappalainen 1995, 21.) Tämä ajatus on tavallaan siirrettävissä draamakasvatukseen. Lapsen omien tutkimusten lähtökohdina ovat lapsen elinympäristöön läheisesti liittyvät ilmiöt ja tapahtumat sekä niistä saadut kokemukset. Lapsi harjoittelee pohtimaan syyseuraussuhteita ja tekemään johtopäätöksiä. Lapsen näkökulmasta toiminnan tulee olla tarkoituksenmukaista ja haasteellista. (Opetushallitus 2000, 9.)

Esiopetuksen työskentely perustuu leikinomaiseen, lapsen kehitystasosta lähtevään toimintaan, joka edistää myös lapsen kielellistä kehitystä sekä valmiuksia uusien asioiden oppimiseen. Toiminnassa huomioidaan lapsen tarve oppia mielikuvituksen ja leikin kautta. Draamallisessa työtavassa yhdistyvät lasten kokemukset ja tietoa, joita työtetään yhdessä ajankohtaisen aiheen, sadun tai tarinan pohjalta. Esiopetuksen eettinen kasvatusta sisältävä toiminta on koko ryhmälle yhteistä. Eettinen kasvatusta lähtee itsetunnon kehittymisestä ja laajentuu ihmisten välisiin sosiaalisiin taitoihin sekä edelleen elinympäristöön. Eettinen kasvatusta liitetään esiopetuksen eri tilanteisiin, ja sitä käsitellään lasten kanssa keskustellen tai roolileikkejä käyttäen ja näin kehitetään lasten eettistä ajattelua. Esiopetuksessa musiikki- ja muut taidekokemukset ovat merkittävä osa lapsen emotionaalista, taidollista ja tiedollista kehitystä. Draamaharjoituksilla, tanssimalla ja liikkumalla lapsen luovuus, mielikuviutus ja itseilmaisuus harjaantuvat. Näin lapsen oppimisprosessit syventyvät ja hän oppii elämäntaitoja sekä ajattelun ja ongelmanratkaisun taitoja. Lapselle tarjotaan tilaisuus tutustua viestintävälineisiin ja harjoitella niiden käyttöä. Lasta ohjataan tutkimaan äänimaailmaa ja musiikin vaikutusta viestinnässä. Lasta kannustetaan ilmaisemaan ajatuksiaan ja tunteitaan sanoin sekä draaman keinoin, äänenpainoin ja -sävyin, ilmein, elein ja liikkein. (Opetushallitus 2000, 9-14.)

2.2 Olli-Tommi & Taikalasien synty

Olli-Tommi ja taikalasit on ollut meille tekijöille pitkä ja vaativa prosessi. Kummallakaan meistä ei ole opiskeltua asiantuntemusta teatterin tai draaman teosta. Kummankin kokemukset tulevat pääosin oman työn kautta. Työskentelemme molemmat päivähoidon piirissä eri-ikäisten lasten parissa. Päiväkodin toimintaan on perinteisesti kuulunut pienet näytelmät joulu ja kevätjuhlissa. Tämän lisäksi päiväkodissa esitetään mm. pieni-muotoisia näytelmiä pöytäteatterin avulla sekä tavallisia näyteltyjä esityksiä, joissa aikuinen on usein kertojan roolissa ja lapsilla on esityksissä muutamia vuorosanoja.

Sosionomin ammattitutkintoon kuuluu myös opintoja taiteesta ja luovuudesta. Taide sosiaalialan työssä kurssilla saimme esimakua draamasta. Kurssilla tutustuttiin erilaisiin metodeihin joita voidaan hyödyntää käytännön työelämässä. Kurssi huipentui itse tehtiin esityksiin, joissa näkyi jokaisen henkilökohtainen suhde taiteeseen. Kurssi oli prosessimainen, joka kasvoi kaikkien yhteisellä panoksella loppuhuipennukseen.

2.3 Draamatarina ja toimintakertojen kuvaus

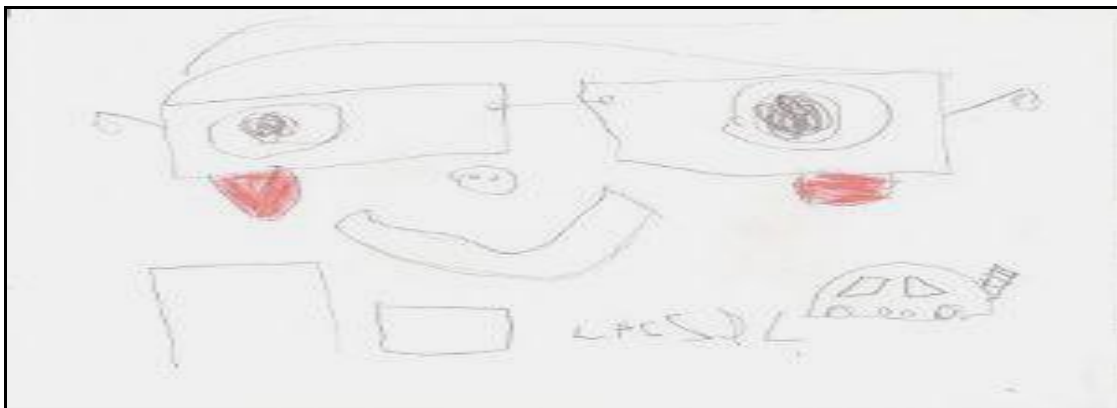
Kohtaus 1.

Aikuinen on kertojan roolissa (yhteisen sopimuksen tekeminen). Draamasopimus syntyy, kun ohjaaja tapaa ryhmänsä ensimmäisen kerran ja he sopivat tekevänsä jotakin yhdessä. Sopimus voi olla myös ns. lyhytaikainen, jolloin se tehdään yhtä tapaamiskertaa varten. (Owens & Barber, 2010, 31, 13.) Olli-Tommissa ja Taikalasit projektissa sopimus luodaan lyhytaikaiseksi.

(Ohjaaja 1) pyytää lapsia sopimuksen tekemiseen esimerkiksi seuraavin sanoin: ”Aiomme esittää tarinan, johon tarvitsemme teidän apuanne. Teidän ei tarvitse tehdä mitään, mikä ei tunnu mukavalta. Toisaalta emme onnistu ilman apuanne. mitä luulette, voisimmeko yrittää yhdessä ja katsoa mitä tapahtuu?”

Esityspaikalle tuloa rauhoitettiin ja rytmitettiin kummasakin esityksessä taustamusiikilla, joka soitettiin levyä. Lapset istuutuivat istuinalustoille puolikaareen ensimmäisessä esityksessä. Käytäntö osoittautui hyväksi ja myös toisessa esityksessä päätimme asettaa lapset samanlaiseen kaareen, tällä kertaa patjoille. Tämä mahdollisti läheisemmän tun-

nelman ryhmään, siitäkin huolimatta, että toisessa esityksessä esiintymisareena oli paljon suurempi kuin ensimmäisessä esityksessä. Esiteltyämme itsemme, kerroimme lapsille mistä esityksessä on kyse ja korostimme, että onnistuaksemme, tarvitsemme siinä kohderyhmän eli lasten apua. Lapset innostuivat sopimuksen teosta molemmilla kerroilla ja ilmaisivat halukkuutensa nostamalla kätensä ylös. Innokkuutta pyrittiin pohjustamaan apukysymyksillä: kysyimme mm. kuka on joutunut muutamaa toiselle paikkakunnalle?

Kuva 1: Olli-Tommi ja muuttoauto

Olli-Tommi on kuvattu iloisena hahmona. Piirtäjällä on jäänyt mieleen tarinasta kohtaaminen, jossa Olli-Tommi perheineen on muuttamassa uudelle paikkakunnalle. Muuttoauto on kuvattu piirustuksen alalaidassa.

Kohtaaminen 2.

Kohtauksen työtapana käytimme toimintaa ja kerrontaa samanaikaisesti (Narrative /voice-over). Ryhmän vetäjä tai joku osallistujista on kommentoijan roolissa ja kommentoi, kertoo tarinaa ennen toimintaa tai sen aikana. Tarkoituksena on luoda tunnelmaa, välittää informaatiota, auttaa harkintaa tai viedä tarinaa ajallisesti eteenpäin. (Owens & Barber, 2010, 23.) Aikuinen aloittaa tarinan kertomisen sopimuksen tekemisen jälkeen.

(Ohjaaja 1 tai 2, sopimuksen mukaan)

Olipa kerran tavallinen perhe, joka asui Etelä-Suomessa. Perheeseen kuuluvat äiti, isä ja poika. Äiti työskentelee opettajana ala-asteella Tikkurilassa ja isä puolestaan on insinööriä Nokialla Helsingissä. Perheen poika on 6-vuotias tuleva esikoululainen. Hänen

nimensä on Olli-Tommi. Poika käy päiväkodissa Vantaalla. Perhe asuu mukavassa omakotitalossa rauhallisella puutaloalueella.

Perheellä on yhteisiä harrastuksia. Olli-Tommi käy isänsä kanssa Isä-poika insinöörikerhossa, jossa rakennellaan kaikenlaista elektroniikkaan liittyvää. Joskus Olli-Tommi lähtee äitinsä mukaan marjaretkelle, mutta niistä hän ei oikein pidä. Enemminkin hän pitää äidin leipomasta marjapiirakasta. Olli-Tommilla on muutamia tosi hyviä ystäviä päiväkodissa ja pihapiirissä, joiden kanssa hän pelailee pihalla kaikenlaista, kuten jalkapalloa. Päiväkotivuosi on loppuillaan ja on kesäloman alku. Syksyllä alkaisi sitten se kauan odotettu esikoulukin. Eräs asia meidän pitää vielä kertoa Olli-Tommista. Kuunnelkaapa tätä.

Olli-Tommilla havaittiin heti syntymän jälkeen harvinainen silmätauti. Hän oli lähes sokea syntyessään. Olli-Tommin molemmissa silmässä oli kaihi (hypochyma), joten näön pelastamiseksi hänet piti leikata ja silmiin asentaa keinomykiöt. Suomesta sellaisia ei voinut saada, joten ne tilattiin Saksasta. Ihmisen silmässä on sellainen verkkokalvo. Olli-Tommin näön pelastamiseksi mykiöt piti tiputtaa verkkokalvoihin ja toivoa niiden jäävän kiinni. Joillakin teistä on varmaan ollut leluna limalöllöä, jonka pystyi heittämään ikkunaan kiinni. Ajan myötä kiinnipysyminen kuitenkin heikkeni ja limalöllö tipahti jonkun ajan kuluttua heittämisestä lattialle. Sama tilanne oli mykiöiden heitossa, kiinnipysyminen ei ollut ollenkaan varmaa. Onneksi operaatio onnistui kohtalaisesti. Kohtalaisesti sen vuoksi, että Olli-Tommin näkö saatiin pelastettua. Olli-Tommi joutui pitämään ensin piilolinssensä ja myöhemmin isoja silmälaseja, jotta hän näkisi kunnolla. Kaverit päiväkodilla ja pihapiirissä olivat ajan myötä tottuneet Olli-Tommin silmälaseihin, eikä häntä niiden vuoksi kiusattu.

Elämä oli perheessä hyvällä mallilla, kunnes eräänä päivänä perhettä kohtasi suuri muutos. Olli-Tommin isä oli saanut töissä kuulla, että hänet siirrettäisiin toiselle paikkakunnalle muihin työtehtäviin. Edessä olisi muutto toiselle paikkakunnalle Pohjois-Suomeen. Olli-Tommi aloittaisi esikoulun uudella paikkakunnalla. Isä oli kertonut asiasta jo perheen äidille, mutta Olli-Tommille he eivät olleet asiasta vielä kertoneet.

Kohtaus 3.

Kohtaukseen valittiin työtavaksi tilan määrittäminen (Defining space), lavastetaan koti pöydällä ja tuoleilla, jossa kohtaus tapahtuu. Toiminta sijoitetaan tarkoin määriteltyyn tilaan valitulla menetelmällä. Esimerkiksi kangaspala voi edustaa kotia. Yksinkertaisimmillaan tuoli voi edustaa jotain esinettä tai paikkaa. (Owens & Barber, 2010, 25.) Kohtausta varten varataan pöytä ja kolme tuolia sekä peruukit isän ja äidin roolia varten. Kohtauksessa käytetään improvisaatio pienryhmissä ja ohjaaja roolissa (Improvisaation, Teacher-in-role) tekniikoita. (Owens & Barber, 2010, 24–25.)

Kaksi vapaaehtoista lasta pyydetään lavalle vanhempien rooliin. Heidän tehtävänä on kertoa uutinen Olli-Tommille, ja suostutella Olli-Tommi hyväksymään muutto toiselle paikkakunnalle. Ohjaaja kertoo lapsille kohtauksen alkutilanteen. Tilanne käynnistyy, kun vanhemmat pyytävät Olli-Tommia tulemaan perheneuvotteluun pöydän ääreen. Ohjaaja 1 tai 2, sopimuksen mukaan, kertoo lapselle avausrepliikin, jonka lapsi toistaa ääneen.

Isä: ”Kuulepas Olli-Tommi, meidän muutettava toiselle paikkakunnalle”.

(Ohjaaja 1 tai 2, sopimuksen mukaan, riippuen siitä, kumpi Olli-Tommin roolia näytteläe)

”En varmasti muuta mihinkään, ihan surkea idea! Minulla on kaikki kaverit täällä. Minua kuitenkin kiusataan näistä laseista!”

Apukysymyksiä sekä tarvittaessa improvisointia:

(Ohjaaja 1 tai 2, sopimuksen mukaan) Mitä muutto toiselle paikkakunnalle perheelle merkitsee? Mitä he menettävät? Miltä uutinen tuntuu Olli-Tommista? Onko joku teistä joutunut muuttamaan uudelle paikkakunnalle? (kysymyksiä yleisölle)

Kohtaukseen voidaan yhdistää ensin pohdintaa yleisön kanssa ja sen jälkeen valita kaksi vapaaehtoista esittämään ryhmän mietinnät itse kohtauksessa. Ryhmän vetäjä tai joku osallistujista on kommentoijan roolissa ja kommentoi, kertoo tarinaa ennen toimintaa tai sen aikana. Tarkoituksena on luoda tunnelmaa, välittää informaatiota, auttaa harkintaa tai viedä tarinaa ajallisesti eteenpäin, kontrolloida toimintaa. Kohtauksen jälkeen siirrytään symboliikan/laulun avulla ajassa eteenpäin.

Kummankin esityksen aluksi pyysimme vapaaehtoisia isän ja äidin rooliin. Isän rooliin oli useita halukkaita, mutta äidin roolia emme saaneet täytettyä ilman avustajaa. Houkuttelimme rooliin myös poikia ilman tulosta. Pelastimme tilanteen improvisoimalla ja saimme ryhmän aikuisen äidin rooliin. Isän roolissa ollutta poikaa selvästi ujustutti yleisön edessä näyttelemisen. Jotta saimme kohtaukseen vedettyä läpi, pyysimme yleisöltä esimerkkejä, mitä isä voisi sanoa. Osallistimme siis koko yleisön kohtauksen läpiviemiseen. Kohtauksen jälkeen osoitimme suosiota aplodein kaikille läsnäolijoille ja eritoten kohtaukseen rohkeasti osallistuneelle lapselle. Havainnoimme, että pojat olivat kohtauksessa innokkaammin mukana kuin tytöt. Suurin muutos alkuperäissuunnitelmaan oli, meidän ohjaajien rooli. Roolimme kohtauksessa osoittautui suuremmaksi, kuin olimme alun pitäen ajatelleet. Jouduimme käyttämään enemmän improvisaatiota ja vuorosanoja kuin olimme suunnitelleet.

Toisessa näytöksessä toistui sama ongelma. Muutimme isän avausrepliikkiä toiseen esitykseen yksinkertaisemmaksi, mutta sillä ei ollut vaikutusta lasten halukkuuteen toimia rooleissa. Halukkaita lapsia isän ja äidin rooliin ei tahtonut löytyä. Tällä kertaa ei edes isän rooliin ollut halukkaita tulijoita. Eräs poika kylläkin nosti kätensä ylös, mutta vetäytyi sitten lavalle pyydyttäessä. Pelastimme tilanteen sanomalla, että näyttelemme tilanteen keskenämme. Tämä osoittautui hyväksi ratkaisuksi. Lopputuloksena saimme yhdistettyä kohtaukseen pohdintaa yleisön kanssa ja siitä syntyi mukavaa dialogia. Pohiessaan kohtausta lapset unohtivat esitystilanteen ja saimme erään pojan esittämään ideansa Olli-Tommille. Hän oli isän roolissa huomaamattaan. Aikuinen Olli-Tommin roolissa reagoi heti käsinukella lasten kommentteihin, ja esitti heidän ideoihinsa asiaankuuluvia lisäkysymyksiä.

Kohtausta jälkeensä purkaessamme päädyimme johtopäätökseen, että lasten haluttomuuteen olla isän tai äidin roolissa oli syynä meidän oma innokkuutemme saada halukkaita rooleihin. Lasten tottumattomuus näyttelemään ja vuorosanojen esittämiseen, ujoisuus, tai tietämättömyys tarinan etenemisestä saattoi olla myös syynä tähän. Tarinan kerronnassa kyllä pohjustettiin tulevaa kohtausta etukäteen, mutta myöskään houkuttimena toimineet peruukit eivät olleet se tekijä, joka olisi saanut lapset innostumaan rooleista. Parempaa toteutustapaa miettiessämme tulimme tulokseen, jossa antaisimme lapsille vaihtoehtoja kohtauksen toteuttamiseen. Näitä olisivat voineet olla olleet: aikuisten näyttelemä kohtaus, lapset isän ja äidin rooleissa tai pelkkä ääneen pohtiminen siitä, miten isä ja äiti saavat Olli-Tommin suostuteltua muuttamaan. Kohtauksen olisi voinut

tehdä toisinpäinkin, jolloin Olli-Tommin roolissa olisi ollut lapsi ja ohjaajat olisivat toimineet isän ja äidin rooleissa.

Kohtauksen lavasteina toimi molemmilla kerroilla alkuperäisen suunnitelman mukaan pöytä ja kolme tuolia. Pöytään oli kohdistettu lisäksi valospotti. Lisäksi äidin ja isän roolia symbolisoimaan oli hankittu kaksi peruukkia.

Kohtaus 4.

(Ohjaaja 1 tai 2, sopimuksen mukaan)

Äänimaisema (Supporting sound), jonka tarkoituksena on tukea toimintaa. Tarinaa kuljetetaan eteenpäin laulun avulla.(Owens & Barber, 2010, 23.) Ohjaaja esittää laulun säestäen akustisesti. Laulua varten pyydetään kaksi vapaaehtoista äidin ja isän rooliin. Isä ja äiti sekä Olli-Tommi istuvat laulun ajan lavastetussa muuttoautossa.

Kuva 2 ja 3: Olli-Tommin perhe muuttaa

Ylemmässä kuvassa piirtäjä on selvästi samaistunut Olli-Tommin hahmoon ja piirtänyt hahmoon piirteitä itsestään. Piirtäjänä on ollut tyttö ja myös kuvan hahmo näyttää enemmän tytöltä kuin pojalta. Olli-Tommin lasit ovat löytäneet kuitenkin paikkansa tyttöhahmon kasvoille. On mielenkiintoista, että tytön piirtämä hahmo on kuvattu iloiseksi, vaikka muuttotapahtuma sinänsä oli surullinen Olli-Tommista.

Alemman kuvan piirtäjä on kuvannut muuttoauton sivusta, vaikka kohtauksessa auto oli esillä edestäpäin. Piirtäjä on käyttänyt mielikuvitusta ja kuvannut auton hienosti kokonaisuudessaan muuttokuorman kera.

Muuttolaulu

Maanantaina ystäville hyvästit heitetään
viimeiset leikit vielä pihalla leikitään

Kohta tulee muuttoauto ja ovet lukitaan
Nimikyltti ovesta irti ruuvataan

Aikuisille äiti vielä kahvit keittelee
Viimeiset lelut muuttoautoon heittelee

Rinnassani puristaa ja sydän pamppailee
Nokka kohti pohjoista ja matka alulleen

Päivä näyttää harmaalta ja sataa tihkuttaa
Matka taittuu hitaasti ja mua ahdistaa

Hirvi ryntää tielle ja isä jarruttaa
Voi kun voisi matkan tähän lopettaa

Vihdoin näkyy määränpää, kun ilta hämärtää
Silmät painuvat kiinni, pikkumiestä väsyttää

Edessä on koko kesä uutta elämää,
Syksyn tullen esikoulu mieltä hämmentää

Tarinaa kuljetettiin eteenpäin alkuperäissuunnitelman mukaan laulun avulla. Käytimme laulun tukena rekvisiittana itse tehtyä muuttoautoa molemmissa esityksissä. Muuttoautoon oli leikattu ikkuna-aukko, josta vapaaehtoiset kurkistelivat laulun aikana yhdessä Olli-Tommin kanssa. Pyysimme laulun ajaksi kaksi vapaaehtoista isän ja äidin rooliin. Pojat osoittautuivat jälleen aktiivisemmaksi kuin tytöt. Molempiin rooleihin valikoitui esityksissä pojat. Lapset kuuntelivat laulua tarkkaavaisesti ja jalat taputtivat tahtia lattiaan. Laulujen aikana lasten keskittynyt kuunteleminen näkyi hyvin videomateriaalista

nimenomaan jalkojen rytmikkäänä tömistelynä lattiaan. Osallistujat palkittiin esityksen jälkeen railakkailla taputuksilla. Alkuepäilyistä huolimatta laulu toimi hyvin tarinan eteenpäin viejänä, eikä herpaantumista tarinan kulun seuraamiseen kohdeyleisön taholta tapahtunut.

Kohtaus 5.

(Ohjaaja 1 tai 2, sopimuksen mukaan), siirtyy kertojan rooliin.

Perhe on muuttanut Ouluun/Haukiputaalle. On Olli-Tommin ensimmäisen esikoulupäivän aamu ja Olli-Tommi tekee lähtöä päiväkotiin vanhempiensa kanssa. Olli-Tommi saapuu päiväkodille vanhempiensa saattamana. Esikouluun ei nimittäin saa kulkea yksin. Isällä ja äidillä on jo kiire töihin, joten he ehtivät vain sanoa nopeasti ”hei heit” ja antaa halit. **Ohjaaja 1 tai 2, sopimuksen mukaan, toimii lastentarhanopettajana, joka tulee ottamaan Olli-Tommia kädestä sekä lähtee johdattamaan häntä toiseen huoneeseen.**

Olli-Tommi huomaa istuvansa aamupiirillä. Aamupiiri on perinteinen tapa päiväkodeissa esimerkiksi kuulumisten vaihtoon. Nyt sitä käytetään esittäytymiseen. Aamupiirillä istutaan piirissä ja opettaja pyytää jokaista esittelemään itsensä.

Työtapana kohtauksessa on roolileikki (Ohjaaja 1 tai 2, sopimuksen mukaan). Näytellään aamupiirikohtaus yhdessä lasten kanssa. (Pyydetään 4-6 vapaaehtoista yleisön joukosta) Näytellään esittäytyminen uudessa ryhmässä leikin avulla. Aikuinen kertojan roolissa (teacher in role), yleisö päiväkotilapsien roolissa. Piiriin taputus: Tehdään piiri, jossa vuorotellen jokainen sanoo: ”Hei, minä olen (oma nimi) ja olen taitava (lasten itse keksimä asia).” Kaikki muut taputtavat tämän jälkeen käsiään kolme kertaa yhteen. Kun kierros on käyty läpi, toinen ohjaaja siirtyy pois piiristä ja jättää Olli-Tommin istumaan yksin piiriin, jonka jälkeen aloitetaan uusi kierros. Toisella kierroksella lapset astuvat vuorollaan keskelle ja muiden on sanottava ”Hei, (henkilön nimi)!” ja olet taitava (muistettava kunkin aiemmin sanoma taito)sekä taputetaan sanomisen jälkeen kolme kertaa. (Sinivuori & Sinivuori, 2007,277.)

Juuri, ennen kuin Olli-Tommi on esittelemässä itseään ja sanomassa jotain, kuuluu lasten seasta huuto (Ohjaaja 1 tai 2, sopimuksen mukaan): **”Hei Polli-Tommi, onpas sinulla hassu ja typerä nimi!”**.

Ohjaaja 1 jatkaa apukysymyksin ja tarvittaessa improvisoiden tilannetta.

Apukysymykset:

- Mitä Olli-Tommin pitäisi tehdä?
- Onko jollakin teistä ollut jokin asia, jonka vuoksi teitä on kiusattu?
- Miltä kiusaaminen tuntuu?

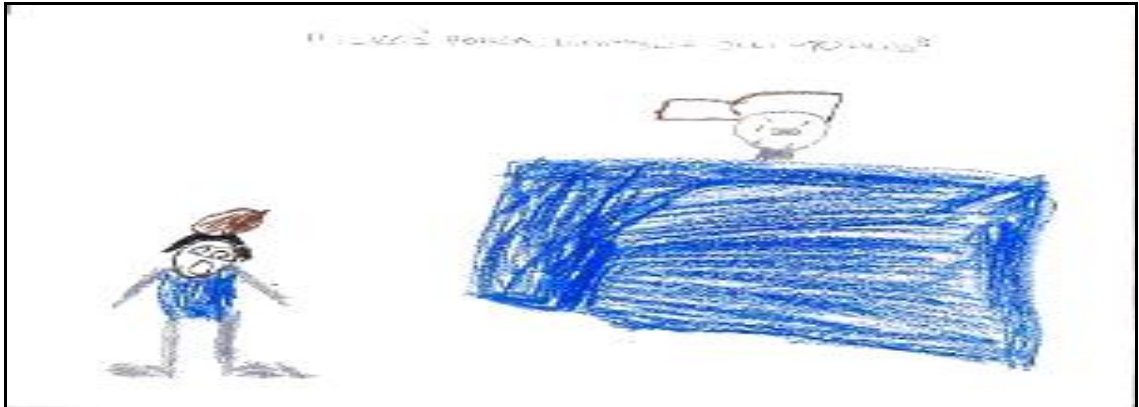
Kohtausta 6.

Kuuma tuoli. (Ohjaaja 1 tai 2, sopimuksen mukaan) Ryhmänä haastatellaan yhtä toimijaa, joka on roolissa. Työtapa auttaa ymmärtämään roolihahmon toimintatapoja ja ajatusmaailmaa. (Pätäri-Rannila ym.2005, 18.) Katsojat esittävät kysymyksiä kiusaajalle. Ratkaisuehdotuksia kerätään yhdessä isolle paperille. Miksi Olli-Tommia kiusataan ja miten se saataisiin loppumaan? Kohtauksen jälkeen toinen ohjaajista siirtyy kertojan rooliin.

Tarinassa siirryttiin tilanteeseen, jossa perhe oli asunut uudella paikkakunnalla jonkin aikaa. Oli Olli-Tommin ensimmäisen esikoulupäivän aamu. Aamupiiri kohtausta varten pyydettiin viisi vapaaehtoista. Nyt mukaan saatiin kaksi tyttöäkin. Aamupiiri on lapsille tuttu oikeasta elämästä, joka saattoi olla vaikuttava tekijä osallistumisinnokkuuteen tyttöjen osalta. Kummassakin esityksessä kohtaukseen halusivat osallistua pojat sekä tytöt. Kaikki kohtaukseen osallistuneet lapset ymmärsivät hyvin kohtauksen idean. Jokainen lapsi keksi itsestään asian jossa on hyvä. Lapset osallistuivat erittäin hyvin kohtauksen tekemiseen. Tarina eteni kohtaan, jossa ohjaaja kaksi huusi ennen Olli-Tommin astumista piirin keskelle ennalta sovitun kiusaamisrepliikin. Kiusaamisen käsittely sai aikaan paljon keskustelua kummassakin ryhmässä.

Tässä kohtauksessa lapset osallistuivat kummallakin esittämiskerralla eniten dialogiin. Kiusaamisen käsittely sai paljon kommentteja lapsilta. Lapset kertoivat paljon omista kiusaamiskokemuksistaan. Lapsilta kysyttiin paljon asioita apukysymyksillä: Kenellä kaikilla on kaveri? Mitä pitää tehdä, jos kokee kiusaamista? Mikä on se tärkeä sana, mikä jokaisen pitää osata, jos on kiusannut toista?”

Kohtauksen aikana Olli-Tommi jäi ”yksin” ilman ohjaajaa lasten keskelle. Lapset intoutuivat tutkimaan ja kierrättämään Olli-Tommia keskuudessaan. Ohjaajien tärkeänä tehtävänä oli ohjailla kiusaamistilanne päätökseen ja mennä tarinassa eteenpäin. Tarinaa aiheesta olisi riittänyt pidempään, mutta meitä ohjaajia painoi takaraivossa aikataulu ja keskittymisen intensiteetin mahdollinen laskeminen, mikäli kohtaukset venyisivät liian pitkiksi. Kohtauksessa pysyttiin hyvin alkuperäisessä suunnitelmassa.

Kuva 5: Ilkeä poika kiusaa Olli-Tommia

Kuvassa piirtäjä on tarttunut kohtaukseen, joka herätti hänessä eniten ajatuksia ja vanginnut kiusaamiskohtauksen. Kiusaaja on kuvattu ilkeäksi hahmoksi ja kiusatunkin ilme on paljon puhuva. Kasvoissa on kauhun ja pelonsekainen ilme. Piirtäjä kertoo kuvan avulla hienosti tunteet, miltä kiusaaminen hänestä tuntuu.

Kohtaus 7.

(Ohjaaja 1 tai 2, sopimuksen mukaan on kertojan roolissa). On ensimmäisen esikoulupäivän ilta ja Olli-Tommi makaa sängyssään ja miettii päivän tapahtumia. Hän keskustele hiljaa mielessään. Yöllä Olli-Tommi näkee omituista unta. Samalla hän tajuaa unessa oman erikoistaitonsa.

Äänimaisema (Supporting sound), jonka tarkoituksena on tukea toimintaa. Tarinaa kuljetetaan eteenpäin laulun avulla. (Owens & Barber 2010, 23.)

Taikavoima

Lasit mun taikavoimia sisältää
Arvoitus uusi teille on tää

Vaikka, sairaus papereihin nimenä jää
taikavoimia lasit sisältää

Kertokaa mitä nään läpi lasien
Ratkaiskaa salaisuus taikapokien

Itse tiedän sen, mutta teiltä kyselen
Salaisuuteen vastauksen

Näkeekö niillä ihmisen sisimpään
Hyvyyden vai pahuuden mä niillä nään?

Itse tiedän sen, mutta teiltä kyselen
Salaisuuteen vastauksen

Rakkaudesta ja pahuudesta arvet jää
kummasta mulle kertoo lasit nää

Itse tiedän sen, mutta teiltä kyselen
Salaisuuteen vastauksen

(Ohjaaja 1 tai 2, sopimuksen mukaan) Aamulla Olli-Tommi menee päiväkodille. Yön aikana Olli-Tommille on selvinnyt lasien sisältämä taikavoima.

Kiusaamiskohtauksesta edettiin eteenpäin pienellä tarinan pätkällä ja sen jälkeen laulun siivittämänä. Lapset keskittyivät jälleen täydellisesti kuuntelemaan laulua. Toinen ohjaajista asettui makuulle nukkuvan Olli-Tommin rooliin laulun ajaksi. Laulun jälkeen siirrytään ohjaajan kerronnan avulla seuraavaan päivään. (Ohjaaja 1 tai 2, sopimuksen mukaan), kertoo sadutuksen lähtökohdan.

Sadutuskohaus oli kummallakin kerralla kestoltaan kaikkein pisin. Ideoita sadun kokoon saamiseksi jouduttiin pyytämään useilla apukysymyksillä. Ensimmäisellä esityskerralla joukossa oli aktiivinen poika, joka esitti paljon ideoita tarinan etenemiselle. Jossain vaiheessa sadutusta, muut lapset kyllästyivät hyväksymään pojan ehdotuksia ja alkoivat esittää myös omia mielipiteitään. Noin viidentoista minuutin sadutuksen jälkeen loppuratkaisu oli valmis ja se luettiin lapsille ääneen. Lapset saivat vielä muuttaa tarvittaessa tarina. Samalla varmistettiin, että olimme kirjanneet lasten ehdotukset oi-

kein. Huomion arvoista oli, että toisella kerralla kuvio toistui. Jälleen löytyi ryhmästä se aktiivinen jäsen, joka aluksi ohjaili tarinaa. Loppuratkaisustakin löytyi yhteneviä piirteitä, esimerkiksi Olli-Tommin palkitseminen.

Kohtaus 8.

Sadutus. Lapset keksivät draaman loppuratkaisun. Lasten ehdotukset kirjataan paperille ja niistä koostetaan tarinan loppuhuipennus.

Sadutus ei ole vain kertomuksen kertomista tai sen opettelua. Sadutus eroaa kertomisesta siinä, että se on yhdessä tekemisen muoto. Se on kahden henkilön symbioosi, jossa ensimmäinen luo ja kertoo tarinan, toinen kirjaa tarinan ylös ja lukee sen uudelleen ääneen. (Karlsson, 2005, 113–114.) Käytännössä sadutuksen kautta lapsi saa kertoa juuri niistä asioista jotka ovat juuri hänelle tärkeitä. Käytännössä sadutus koostuu aikuisesta ja lapsesta, joka pyytää lasta kertomaan sadun sellaisena kuin lapsi itse haluaa. Aikuisen lukee sadun lähtökohdan. Sadutuksen jälkeen on vuorossa loppulaulu, jonka toinen ohjaajista esittää säestäen akustisesti.

Sadutuksen lähtökohta

Päiväkodin johtaja on tullut aamulla kiireessä töihin. Hänellä oli tapana ottaa virkistävä suihku ennen töiden aloittamista. Suihkuun mennessään hän asetti kalliin timanttisen vihkisormuksen suihkuhuoneen ikkunalaudalle. Suihkusta palattuaan hän huomasi kauhukseen sormuksen kadonneen. Hätääntyneenä hän ryntäsi ensimmäiselle osastolle, joka sattui olemaan juuri Olli-Tommin esikouluryhmä. Johtaja selitti tilanteen lapsille ja pyysi heitä auttamaan etsinnöissä.

Ohjaaja korostaa lapsille, että ratkaisun on liityttävä Olli-Tommin silmälaseihin. Sadutuksen purkamisen jälkeen ohjaajat päättävät esityksen loppulauluun.

Loppulaulu

Oli alku mulle hieman vaikeaa
Uuteen paikkaan muuttaa asumaan

Nyt jo alkaa mua hieman naurattaa
Tulkaa kaikki mukaan laulamaan

Uudet haasteet mua odottaa
entinen nyt taakse jäädä saa

Nyt jo alkaa mua hieman naurattaa
Tulkaa kaikki mukaan laulamaan

Eka päivä pieleen meni
Toinen paremmin,
kolmantena voimat taikalasien kekkasin

Kaikilla on vaikeutensa, minä selvisin
Tulkaa kaikki mukaan laulamaan

SADUTUS: 1. KOHDERYHMÄ 14.10.2010

Lapset jakaantuivat etsintäryhmiin etsiäkseen johtajattaren sormuksen. Sormusta ei löytynyt ruokalastakaan, joten lapset päättivät jatkaa etsintöjä päiväkodin ulkopuolella. Etsintäpartio rynnisti läheiseen kauppaan, josta sormusta ei kuitenkaan löytynyt. 8 metrin päästä kaupasta löytyi rahaa, jossa oli rosvon kuva. Lisäksi löytyi paperilappu, jossa teksti: Rosvo ja Linnanmaan metsä. Tämän jälkeen etsintäpartio palasi vielä päiväkodille, jossa pohdittiin, mistä rosvo oli päässyt suihkuhuoneeseen. Päätelmien tuloksena rosvo oli tullut ikkunasta ja hänen oletettiin olevan kalpea, vahva ja paha. Rosvo oli luultavasti mennyt kotiin, joka oli metsässä. Metsässä oli myös susia ja kettuja. Seuraavaksi etsintäpartio jalkautui metsään. Metsästä löytyi puu, jossa oli ovi. Ovesa oli osoite ja kuva, jossa prinsessan haamun tai rosvon hahmo näkyi. Ainoastaan Olli-Tommi pystyi näkemään puun latvaan. Latvassa näkyi rosvo sormuksen kanssa. Olli-Tommi meni rosvon hissillä rosvon asuntoon. Rosvo oli nukkumassa. Olli-Tommi nappasi puhelimen ja soitti poliisit. O-T kertoi rosvon asunnon sijainnin poliisille, koska metsän lähellä oli poliisilaitos. Olli-Tommi kertoi poliiseille rosvon vieneen päiväkodin johtajan sormuksen. Poliisi tuli paikalle. Poliisit kysyivät rosvolta: ”Miksi veit sormuksen?”. Poliisit laittoivat rosvolle käsiraudat ja veivät rosvon vankilaan. Olli-Tommi sai päivä-

kodinjohtajalta palkkioksi mitalin sekä kallisarvoisen sormuksen. Päiväkodilla vietettiin sormuksen löytämisen kunniaksi juhlat, jossa oli tarjolla kaikenlaisia herkkuja.

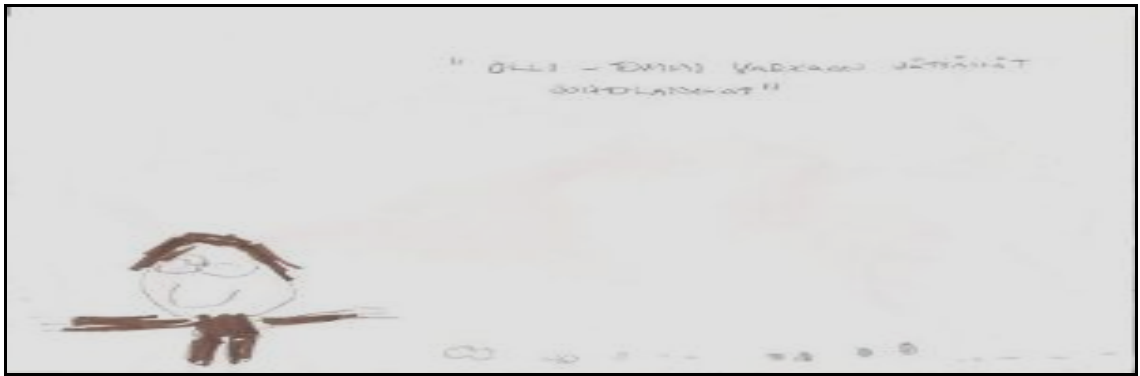

Kuva 8: Olli-Tommin juhlat

Piirtäjä on asettanut Olli-Tommin keskelle juhlia ja itsensä hänen viereen. Kuvassa lisäksi päiväkodinjohtajatar, joka palkitsee Olli-Tommia sankariteosta. Kuvassa on ainakin herkkuja lautasella. Olli-Tommi on kuvattu varsin pienikokoiseksi verrattuna itse piirtäjään.

SADUTUS: 2. KOHDERYHMÄ 20.10.2010

Lapset alkoivat etsiä sormusta päiväkodin pöytien alta, mutta sormusta ei löytynyt sieltä. Etsijöiden palattua katsomaan jälkiä suihkuhuoneesta, etsijät huomasivat johtolankoja. Huoneesta löytyi likaisia kengänjälkiä, lattialle tippuneita leivän muruja, karvoja sekä lankaa. Osalla lapsista oli suurennuslaseja, joiden avulla jälkiä huomattiin. Johtolankojen perusteella tultiin tulokseen, että sormuksen oli vienyt 6-v. poika. Poika oli vienyt sormuksen kotiinsa omaan huoneeseensa pöydän alle. Lattialle tippuneet murut ulottuivat pojan kodille asti. Olli-Tommi näkee lasiensa avulla huoneen sisään. Hän näkee siellä sormuksen. Tässä välissä soitetaan poliiseille. Olli-Tommi odottaa, että poika nukahtaa ja menee sitten sisälle huoneeseen. Olli-Tommi ottaa sormuksen. Poliisi juttelee pojan kanssa ja laittaa hänet käsirautoihin sekä vie pojan vankilaan. Päiväkodillä järjestetään juhlat sormuksen löytymisen ja Olli-Tommin kunniaksi. Juhlissa tarjotaan herkkuja. Olli-Tommi saa palkinnoksi sormuksen, suklaata, lakupatukoita ja rahaa (eräs poika muisti, että Olli-Tommi vaati äidiltä muuttokohtauksessa lakupatukoita, joista hän kovasti piti).

Kuva 9: Olli-Tommi ja varkaan jättämät jäljet

Tämä piirtäjä on poiminut tarinasta jännittävimpänä pitämänsä tapauksen. Vaikka tilanne on jännä itsessään, päähenkilö kuvataan hymyilevänä. Ilmeisesti Olli-Tommin riemun syynä ovat hänen edessään selvästi näkyvät rosvon jättämät johtolangat. Tästäkin piirroksesta voidaan nähdä, että lapset ovat samaistuneet päähenkilöön ja hänet on kuvattu oikeana ihmishahmona eikä käden jatkeena olevana nukkena.

Toisessa esityksessä lapset osallistuivat tasapuolisemmin loppuratkaisun rakentamiseen. Ensimmäisessä esityksessä muu ryhmä intoutui tuomaan ideoitansa paremmin julki, kun he huomasivat erään eniten äänessä olleen pojan vaikuttavan muita enemmän loppuratkaisuun. Sadutuksen jälkeen siirryttiin suunnitelman mukaan loppulauluun, joka innosti ensimmäisessä esityksessä osaa lapsista jammailemaan seisaaltaan. Toisessa esityksessä lapsia pyydettiin korostaen nousemaan seisomaan ja tulemaan mukaan juhliin laulamaan loppulaulua. Olli-Tommi kiersi halaamassa kaikkia lapsia. Loppulaulun aikana tuntui, että lapsetkin olivat tietoisia osallisuudestaan ratkaista tarinan loppu.

Koko molempien esityksien aikana silmiinpistävää oli lasten keskittyminen esityksen seuraamiseen. Kenellekään ei tarvinnut sanoa, että nyt kunnolla tai kuunnelkaa, on aikuisen vuoro olla äänessä. Mielestämme onnistuimme osallistamaan lapset erinomaisesti tarinaan. Kohtausten esittäminen linkittyi sulavasti tarinaan ja lapset kokivat onnistumisen kokemuksia. Yhteisiä kohtauksia ei missään nimessä ollut liikaa. Jätimme ainoastaan yhden kohtauksen pois alkuperäisestä suunnitelmasta. Esityksen kesto meni myös täysin alkuperäisen suunnitelman mukaan. Aloituksesta sadutuksen loppuratkaisun lukemiseen meni 45 minuuttia. Ajallista heittoa esityksissä oli n. 5 minuutin verran. Ensimmäisen esityksen jälkeen ryhmän toinen lastentarhanopettaja oli käynyt esitystä vielä jälkeinpäin läpi lasten kanssa. Hän kertoi kiusaamiskohtauksen jääneen erityisesti lasten mieleen. Hän oli todella yllätynyt miten ryhmän erityistukea tarvitsevat lapset jak-

soivat seurata ja osallistua esityksen toteuttamiseen. Ryhmässä oli esimerkiksi todella arka poika, joka unohti täysin arkuutensa esityksen aikana.

Toisessa esityksessä suurin muutos oli esityksen loppupurkamisessa. Pyysimme lapsia piirtämään myöhemmin iltapäivällä jonkin kohtauksen esityksestä, joka oli parhaiten jäänyt mieleen. Tuotoksissa oli mukavaa vaihtelua: muuttomatkasta oli montakin piirustusta, yhdelle oli jäänyt mieleen kohtaus, jossa kiusaaja huutaa Olli-Tommille, joillekin lapsille oli jäänyt mieleen kohtaus, jossa etsitään johtolankoja ja muutamat olivat piirtäneet kohtauksen, missä OT on menossa varkaan kotiin. Nämä tuotokset toivat lisäarvoa esiin lasten osallisuudesta ja innostuksesta esityksen läpiviemiseen. Oma suorituksemme ohjaajina ja esiintyjinä sujui mielestämme varsin mallikkaasti Emme tukeutuneet apupaperiin, vaan onnistuimme kertomaan tarinan luontevasti omin sanoin. Lopun sadutuksessa tuli hieman päällekkäin puhumista, mutta ei häiritsevästi.

Ensi-ilta meni paremmin kuin osasimme odottaa ja samalla rentoutti meidät toista esitystä varten. Toisessa esityksessä haasteena oli paljon suurempi tila. Rajasimme aluetta käyttämällä siirrettävää sermiä. Esityksen aikana häiritseviä tekijöitä olivat cd-soittimen tempuilu ja ylimääräisten ihmisten liikkuminen taustalla.

Tavoitteiden toteutumista on vaikea arvioida yhden lyhyen prosessidraama-tuokion perusteella. Prosessidraama kuitenkin sopii mielestämme mainiosti varhaiskasvatukseen, koska draamakasvatuksessa ja varhaiskasvatuksessa on samoja oppimisen muotoja. Draamakasvatuksessa oppiminen tapahtuu lapsen luontaisten oppimistapojen mukaan. Näitä samoja malleja käytetään varhaiskasvatuksessa tarjoamalla lapselle aikaa leikille, tutkimiselle ja omaehtoiselle oppimiselle. Ryhmässä työskentely korostuu molemmissa ympäristöissä, mutta yksilö huomioidaan silti omana ainutkertaisena olentona. Varhaiskasvatuksessa on useita sisältöalueita, joita valintojen mukaan painottamalla, on mahdollisuus kasvattaa, hoitaa ja opettaa lapsia. Myös draamakasvatusta painottamalla on mahdollista päästä varhaiskasvatukseen ja esiopetussuunnitelmissa asetettuihin tavoitteisiin.

3 DRAAMAKASVATUKSEN TAVOITTEET, LAJIT JA ELEMENTIT

Jokaisen elämässä on draamalle tyypillisiä elementtejä; nousuja ja laskuja. Draamalta ei kukaan voi välttyä, koska siihen törmää eri muodoissa ja viestintäkanavissa joka päivä. (Heikkinen 2005, 7.) Kärjistäen tuon lainauksen voi kytkeä myös tämän päivän viestintäkanavien muoti-ilmiöön, joka seuraa ihmisten elämää tosi-tv sarjoissa ja iltapäivälehdet seuraavat julkkisten, poliitikkojen sekä muiden pinnalla olevien ihmisten elämää nostaten ne hyvin draamallisiksi otsikoissaan.

Draamalla on nykypäivän lisäksi tietenkin myös historiaa takanaan. Draama- sanan historian ja merkityksen voi johtaa kreikankielisestä sanasta *dromena*, joka on tarkoittanut alkukantaisten heimoyhteisöjen palvontamenoja joissa on ollut matkittuja piirteitä jostakin ihmiselle merkityksellisestä tapahtumasta, kuten lapsen syntymästä. Tämä alun perin vieraskielinen draamaa kuvaava sana antaa sisältöä nykyään myös sosionomiopintoihin. Opintoihin kuuluva taide ja luovuus sosionomin työssä opintokokonaisuus sisältää mm. draamakasvatusta. Draamakasvatuksella tarkoitetaan draaman käyttöä niin opetusmenetelmänä kuin taidemuotona. Draamakasvatukselle on käytössä erilaisia termejä kuten ilmaisukasvatus, ilmaisutaito, teatteri-ilmaisu, prosessidraama ja pedagoginen draama. Yhteistä näille kaikille on itsensä ilmaisu eri viestintäkeinoin. Näitä ovat mm. sanallinen, kuvallinen, musikaalinen, liikunnallinen sekä draamallinen esittäminen. Draamakasvatuksella tarkoitetaan opetuksellista tai kasvatuksellista prosessimaista toimintaa, johon on yhdistetty teatterimaisia keinoja. Ohjaajan tehtävänä on kasvatuksellisessa draamassa tietyn roolin ottaminen, jonka avulla hän ohjaa tapahtumia asetettuja tavoitteita kohti. Osallistujille draama antaa yhteisen kokemuksen ja yhteisen päämäärän johon pyritään. Draaman tekemiseen kuuluu olennaisesti dramatisointi, jolla tarkoitetaan kirjallisen tekstin sovittamista näytelmäksi. Tarina voi olla myös itse keksitty, jonka esittämiseen lapset osallistuvat. (Helenius ym. 2000, 20–25.)

3.1 Draamakasvatuksen tavoitteet

Draamakasvatuksen tavoitteiksi on mainittu ihmisenä kasvaminen ja oppiminen sekä ilo. Kasvamisella tarkoitetaan Vehkalahden (2006, 35) mukaan ihmisen kokonaisvaltaista kasvua teatteri-ilmaisua opettamalla. Meillä jokaisella on hyviä ja pahoja ajatuksia. Draama opettaa hyväksymään ja tunnustelemaan niitä turvallisesti. Toinen tavoite draamalle on sen käyttö opetuksen välineenä.

Jos halutaan opettaa, mitä tarkoittaa sokea, perinteinen tapa on kertoa, että on kysymys ihmisestä, joka ei näe. Draamallinen tapa lähestyy kysymystä sitomalla kysyjän silmät ja antamalla hänen kokea maailma sokean tavoin.

(Way 1967, 7.) Draamaan osallistujat pääsevät tavallaan näkemään, kokemaan ja tunnustelemaan sekä oppimaan oikean elämän asioita fiktiivisessä ilmapiirissä samaistumalla päähenkilöihin ja tarinan aiheisiin.

Kolmantena tavoitteena on tuottaa iloa draamaan osallistuville. Uuden oppiminen tapahtuu aina helpommin, kun se on vapaaehtoista, ei pakotettua. Draamakasvatuksen opetuksella voidaan yhteisellä iloisella tekemisellä tavoitella monia osatavoitteita yhtä aikaa. Lapset nauttivat oppiessaan uusia teatteritaitoja, samalla käsitellään draaman avulla eri aiheita ja opitaan niiden avulla (Vehkalahti 2006, 41.) Lapselle draaman esittäminen on leikkiä, aikuiselle draamakasvatusta. Roolileikeissä lapset oppivat huomiomaan muita lapsia, käyttämään uusia käsitteitä sekä kehittämään tiedollista ajatteluaan. Leikki on lapselle paras tapa oppia ja draaman menetelmät tarjoavat mahdollisuuden aikuiselle sisällyttää draamaan oppimiskohteita leikinomaisin keinoin. (Airaksinen & Okkonen 2006, 8-9.) Käytännön draaman pitäisi sisältää lapselle tyypillisiä oppimisen muotoja leikkiä, luovuutta ja liikkumista.

3.2 Draaman lajeja: Soveltava, osallistava ja prosessidraama

Soveltavassa draamassa yhdistellään draaman eri lajeja. Soveltavassa draamassa on tavoitteena saada aktiivisia katsoja-osallistujia, jotka osallistuvat draaman maailmassa toimimiseen. (Heikkinen 2005, 79–80.) Osallistavassa draamassa on keskeistä itse toiminta, jossa tutkiminen tapahtuu sujuvasti fiktion menemällä ja siellä toimimalla. Draaman kaava ja rakenne ovat näissä elävät - opettaja luo kehykset, joiden sisällä yhdessä ryhmän kanssa toimitaan ja luodaan draaman maailmoja. Yleisönä on oma ryhmä ja siinäkin roolit vaihtuvat kesken draaman. Keskeistä draamassa on osallistuminen. Osallistavan draaman tarkoituksena on tekemisen kautta käsitellä erilaisia tunteita ja tilanteita. Tällöin kukin osallistuja pääsee itse mukaan tarinaan. Osallistumiseen voidaan pyrkiä draamaleikin, tarinan kerronnan sekä prosessidraaman keinoin. Draamaleikki perustuu lasten omaan spontaaniin roolileikkiin. Draamakasvatuksessa opettaja voi hyödyntää tätä lasten omaa tapaa leikkiä ja hän voi leikkiä yhdessä lasten kanssa. (Heikkinen 2005, 76.) Osallistava draama on monitasoinen draamallinen tapahtumaketju, jossa ei ole ulkopuolista yleisöä. Yleisö osallistuu tarinan kuljetukseen vaihdellen roolia todellisuuden ja fiktion välillä. Opettaja/ ohjaaja toimii draamassa tarinan kuljettajana ja vaihdellen omaa rooliaan. Näitä rooleja ovat esimerkiksi ohjaaja, tarinan kertoja, henkilörooli sekä havainnoitsija. Draamassa oppiminen tapahtuu ratkaisemalla ongelmia tarinan sisällä. Oppimista voidaan myös reflektoida rooleja ja näkökulmia vaihtelemalla. (Sinivuori & Sinivuori 2007, 14.)

Prosessidraama on yksi soveltavan draaman keinoista osallistuttaa yleisö. Prosessidraamalla tarkoitetaan pohjatekstin avulla rakennettua draamaopetusjaksoa, missä jonkin asian tutkiminen draamallisesti on tavoitteena. Ohjaaja rakentaa yhdessä osallistujien kanssa fiktiivisen maailman, jonne mennään yhdessä ja välillä tullaan pois keskustelemaan ja suunnittelemaan draaman tapahtumia uudelleen. (Heikkinen 2005, 76.) Lasten kanssa toimiessa draama mahdollistaa työskentelytavan, jossa lapsi saa ilmaista itseään tavoilla, jotka harvoin ovat mahdollisia oikeassa elämässä (Vehkalahti 2006, 190–192).

3.3 Draaman maailma, elementit ja toteuttamistavat

Todellinen maailma tarjoaa lapsille vähän mahdollisuuksia vaikuttaa tapahtumien kulkuun. Draama sallii lapselle tämän mahdollisuuden. Siellä on turvallista epäonnistua aikuisen ohjauksessa. Draamaympäristö tarjoaa lapselle luottamuksellisen ilmapiirin, joka kehittää itseluottamusta. Draaman harjoitteluympäristö on samalla myös kollektiivinen, jossa ei ole ulkopuolisia arvioijia. (Vehkalahti 2006, 21, 33.) Draamamaailman peruselementit ovat tarina, roolihahmot, aika ja paikka. Juoni kertoo mitä tarinassa tapahtuu ja miksi. Tarinassa esiintyvien hahmojen kautta paljastuu millaisia ja mitä rooleja se sisältää. Sisällöllisiä peruselementtejä taas ovat ajan kulku ja paikat, missä tarinassa liikutaan. Draamallisia ja esteettisiä elementtejä tarinaan luovat erilaiset menetelmät. Näitä keinoja on lukuisia. Esimerkiksi, jännite luodaan tarinaan muuttuvien tilanteiden, eleiden, liikkeen sekä äänien avulla. Kontrasteilla luodaan draamaan vastakohtia. Rytmii ja draaman dynamiikka syntyvät toiminnan koko kehästä alusta loppuun useina pieninä huippukohtina, jotka ketjuuntuvat viemään tarinaa eteenpäin. Draaman dynamiikka ja rytmi syntyvät kerronnan ja lasten osallistumisen sujuvalla vuorottelulla. (Helenius 2000, 25–26.)

Puvut ja rekvisiitat ovat lapsille tärkeitä. Tietyyntyyppiset vaatteet ja esineet innostavat myös poikia pukeutumaan. Esimerkiksi viitat, naamiot, miekat sekä vaatteet ovat myös draamallinen vaikutin. Vaate kertoo jotain hahmosta ja innostaa lapsia toimimaan sen suuntaisesti. Mikäli välineitä tai rekvisiittaa on liikaa ne voivat olla esittämislle rasite ja häiritä toimintaa. Äänet, musiikki, lavastus ja valaistus rikastuttavat ja luovat näytelmään lisää estetiikkaa. Ne toimivat toisaalta houkuttimina eläytyä draaman tunnelmaan. Varhaiskasvatuksessa draaman tekeminen ja esittäminen on prosessinomaista toimintaa. Toiminta on jaettu osanottajien kesken. Vaikka draaman esittämisessä on perinteisesti kyse yleisölle esittämisessä, ei se ole pienten lasten draaman tekemisessä päämäärä. Tärkeintä on säilyttää tekemisen ilo. (Helenius ym. 2000, 26.)

Draaman suunnittelu pohjautuu leikkiin ja luovaan ilmaisuun. Lasten näytelmäleikit ovat lasten omia draamaesityksiä. Näytelmäleikeissä lapset keksivät itselleen rooleja, lavasteita, rooliasuja sekä tarinoita. (Helenius ym. 2000, 24–25.) Draama onkin hyvin lähellä lasten tavallisia leikkejä, joissa lapset asettuvat eri rooleihin. Leikissä lapsi kykenee asettamaan itselleen tavoitteita ja pyrkimään niihin. Leikissä lapsi harjoittelee tietoja, taitoja ja asenteita, jotka ovat tarpeellisia hänelle nyt ja tulevaisuudessa. Leikissä

yhdistyvät lapsen ajatukset ja tunteet. Leikki auttaa lasta luomaan suhteita itseensä, kanssaihmiisiinsä ja koko maailmaan. Leikin avulla lapsi oppii selvittämään ristiriitoja ja ottamaan vastuuta omasta tekemisestään. Samalla lapset opettelevat noudattamaan sääntöjä. Leikki on vaihtelevaa ja moniulotteista toimintaa, joka on tarkoitus sinänsä. Se on spontaania ja vapaaehtoista, jonka lapsi itse rakentaa ja jossa varhaiskasvattaja voi toimia epäsuorana ohjaajana. (Oulun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2007, 17.) Draamakasvatukseen liittyy Boltonin (1981, 38) mukaan läheisesti lapsen kuvitteluleikki, jonka antamat mahdollisuudet ovat paikoitellen tarjolla myös draamassa.

Draama mahdollistaa myös luovuuden. Draamaa tehdessään lapsi käyttää monia luovuuden tasoja kuten mielikuvitusta, liikettä ja sanallisia ilmaisuja. Draaman fiktiivisessä maailmassa lapsen on turvallista improvisoida esimerkiksi arkielämän vuorovaikutustaitoja. (Airaksinen & Okkonen 2006, 60.) Vehkalahden (2006, 20) mukaan draamakasvatus on kokonaisuudessaan leikkiä. Draaman maailma on sellainen, jossa jokaisen teon ei tarvitse olla merkityksellinen. Draamassa kokeilun ja luomisen myötä tapahtuvat onnistumiset ja epäonnistumiset tekevät sen, että draama uusiutuu uudestaan ja uudestaan toisin kuin reaali maailmassa. Draama pelkkänä lasten leikkinä ei kuitenkaan estä sijoittamista tavoitteita esimerkiksi draaman sisään. Heikkisen (2005, 33–35) mukaan draamakasvatuksen ytimessä on niin sanottu vakava leikillisuus, jossa oppimisen muoto on leikkivä, mutta itse sisältö vakava. Heleniuksen ja Jäälinojan ja Sormusen (2000, 16–18) mielestä tarinoiden ideoita voidaan kysyä lapsilta, mutta niihin on aina sisällyttävä aikuisen vastuu. Tämä vastuu sisältää tarinan jossa on alku ja loppu; tarinan, joka sisältää opetuksen. Ohjaajalla on oltava tavoitteet, jotka koskettavat kohdeyleisöä. Tähän päästäkseen ohjaajan on keskityttävä lasten yksilöllisiin tarpeisiin ja hänen pitää olla tietoinen vallitsevasta lasten kulttuurista. Liukko (1998, 131) korostaakin että, draaman käyttö varhaiskasvatuksessa ei siis ole pelkästään tunteiden ilmaisua ja kokemuksellista oppimista, vaan draaman kaikkien elementtien; sanan, tarinan, äänen, liikkeen, musiikin ja kuvan muodostama kokonaisuus vastaa osaltaan myös viestintäkasvatuksesta, mikäli aikuinen tämän tiedostaa.

Draamakasvatus on väline, jolla käsitellään valittua aihetta leikin, sadun tai tarinan avulla. Opetusmenetelmänä se lisää lapsen ymmärrystä, kehittää persoonallisuutta, ajattelua sekä vaikuttaa lapsen asenteisiin. Draaman keinoja käyttämällä pyrimme tukemaan lasten ajattelua ja ongelmanratkaisutaitoja. Näin ollen draamassa käsitellään usein lapselle tärkeitä asioita. Valittujen metodien avulla tarinat sidotaan osallistavaksi ja koke-

mukselliseksi ryhmätoiminnan muodoksi. (Liukko 1998, 103.) Draamakasvatuksen avulla käsitellään hyviä sekä pahoja, usein sosiaaliseen kasvuun liittyviä aiheita (Liukko 1998, 18). Ohjattu draaman tekeminen ei kuitenkaan kannusta vaarallisiin tai väkivaltaisiin tekoihin, vaan siinä pyritään näyttelemällä kokemaan, miten eri teot ja valinnat vaikuttavat muihin ihmisiin (Vehkalahti 2006, 22). Toisekseen draamaprosessissa ohjaajat saavat tärkeää tietoa lapsiryhmän toiminnasta yksilötasolta lähtien (Liukko 1998, 10).

Käsinukke sopii hyvin ohjaajan apuvälineeksi varhaiskasvatukseen ja esikouluopetukseen. Se voi toimia pedagogisena apuvälineenä draaman toteutuksessa. Käsinuken avulla on helppo kiinnittää lasten huomio ja saada heidät keskittymään virikkeiden tarjoamista varten. Käsinukesta saadaan helposti apuväline opetustavoitteiden saavuttamiseksi. Nuken avulla vaikeammatkin asiat on helpompi tuoda näkyväksi ja näin paremmin ymmärrettäviksi. (Toren, 2000, 21–23.) Käteen puettavia nukkeja kutsutaan käsinukeiksi. Käsinukkea liikutetaan käyttäjän käsivarren, ranteen ja sormien avulla. Nuken käyttäjän liikkeiden ja äänensävyjen avulla nukke herätetään henkiin ja se on valmis välittämään tunteita, tietoa ja uskottavia tapahtumia. (Toren 2000, 15.) Käsinukke on hyvä pedagoginen apuväline, jota voidaan käyttää kaikissa oppiaineissa. Käsinuken avulla voidaan käsitellä vaikeita asioita, surua, kiusaamista ja iloa. Eettisiä aiheita pohtiessa sen avulla saadaan lapset miettimään mikä on oikein ja mikä on väärin. Työmenetelmänä käsinukke onkin osallistava ja mielikuvitusta herättävä. (Airaksinen & Okkonen 2006, 31.) Nukketeatterin pitkän historian aikana ihmiset ovat kaikissa maissa ja kaikkina aikoina kertoneet nukkejen avulla asioita, jotka ovat olleet hauskoja, pelottavia tai jopa kiellettyjä. Nukkea on käytetty esimerkiksi uskonnon kritisointiin. Eri maissa käsinuket ovat saaneet erilaisia yleisnimiä. Italiassa alkuperäisnukkea kutsutaan Pulcinellaksi, Ranskassa Guignoliksi, Englannissa Punchiksi ja Saksassa Kasperiksi. Alun perin aikuisille ja nimenomaan yläluokalle suunnattu huvi pääsi lapsiyleisön eteen vasta 150 vuoden jälkeen ensiesiintymisestään Ruotsissa, Djurgårdenissa v. 1856. Käsinuken käytön historiaa tutkimalla voidaan ymmärtää mm. käsinuken ajattomuus ilmiöiden tai opetuksellisten tavoitteiden näkyviksi tekijänä. (Toren, 2000, 17–18.)

4 PÄIVÄHOITO JA VARHAISKASVATUS

Lasten päivähoito muodostaa Suomessa suurimman sosiaalipalvelun ja on osa suomalaista hyvinvointijärjestelmää. Sosiaalipalvelut ovat hoivapalveluita, joiden tarkoituksena on arkielämän jatkuvuuden ja sujumisen edistäminen. Sosiaalipalvelut ennalta ehkäisevät sosiaalisten ongelmien syntyä. Sosiaalipalveluna päivähoidolla on myös merkittävä psykososiaalisia ongelmia ennaltaehkäisevä rooli. Päivähoidon yhteydessä puhutaan myös varhaiskasvatuksesta, mutta nimenomaan päivähoidon käsitteen katsotaan viittaavan palveluun ja sitä määrittelevään lainsäädäntöön. Päiväkodin perustehtävät määritellään valtakunnallisessa varhaiskasvatus suunnitelmassa. Varhaiskasvatus on pienten lasten eri elämänpiireissä tapahtuvaa kasvatuksellista vuorovaikutusta, jonka tarkoituksena on edistää lasten tasapainoista kasvua kehitystä ja oppimista. Päiväkotitoiminta on yksi keskeisimmistä yhteiskunnan tarjoamista palveluista, jossa varhaiskasvatusta järjestetään valtakunnallisten linjausten mukaisesti. Laadukas varhaiskasvatus ja päivähoito koostuvat hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuudesta. Laadukkaan varhaiskasvatuksen kannalta on olennaista, että koko kasvatusyhteisöllä ja jokaisella yksittäisellä kasvattajalla on vahva ammatillinen osaaminen ja tietoisuus. (Stakes 2005, 9.)

Varhaiskasvatusta ohjataan sekä valtakunnallisilla, että kunnan omilla asiakirjoilla, varhaiskasvatussuunnitelmilla. Valtakunnallista ohjausta määrittävät lait ja asetukset lasten päivähoidosta ja esiopetuksesta. Varhaiskasvatuksen valtakunnalliset linjaukset sisältävät varhaiskasvatuksen keskeiset periaatteet ja kehittämisen painopisteet. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ohjaavat varhaiskasvatuksen sisältöä valtakunnallisesti ja se on lähtökohtana kuntien oman varhaiskasvatussuunnitelman laatimisessa. (Stakes 2005.) Päiväkodit ovat jo työstäneet tai ovat työstämässä paraikaa omia varhaiskasvatussuunnitelmiaan. Draaman esimerkin avulla voimme herättää innostuksen ottamaan esimerkiksi juuri draamakasvatus nykyistä suuremmaksi sisältöalueeksi osana taidekasvatusta.

Varhaiskasvatuksella on sekä sosiaalinen, että pedagoginen tehtävä ja ne ovat vuorovaikutteisessa suhteessa toisiinsa. Meillä tulevilla sosionomeilla tulisi olla näkemystä erityisesti varhaiskasvatuksen sosiaalisesta tehtävästä. Sosionomin ammatillinen valmius toimia sosiaalipedagogisen teorian pohjalta voi tuoda täydentävän ja laajentavan näkökulman varhaiskasvatuksen pedagogisen perustehtävän tueksi. Tänä päivänä puhutaan työyhteisöjen "jaetusta asiantuntijuudesta". Tästä olisi juuri kysymys. Varhaiskasvatuk-

sen koulutuksessa on pedagogisten opintojen osuus merkittävä ja asiantuntijuus keskittyykin heillä siihen alueeseen, joskin myös sosiaalipedagogiikkaan tutustutaan.

Jaettu asiantuntijuus edellyttää kuitenkin sitä, että oma osaaminen ja ammatti-identiteetti tunnustetaan ja tuodaan esille yhteisesti käytettäväksi. Lapsiryhmien monipuolisen osaamisen turvaamiseksi on pidetty tähdellisenä, että lapsiryhmien henkilöstö koostuisi niin, että lasten saatavilla on aina vahvaa pedagogista osaamista olevia henkilöitä, joilla olisi pienten lasten opetukseen, kasvatukseen ja hoitoon liittyviä pedagogisia taitoja, ja jotka pystyvät kehittämään työtään ja ammattikäytäntöjä tutkimusperustaisesti, mutta myös sosiaalipedagogista ja hoitotyön osaamista. Sosiaalipedagoginen kasvatusta on arjessa elämistä, yhdessä tekemistä ja osallistavaa vuorovaikutusta. Kasvatuksella tähdätään hyvinvoinnin edistämiseen, vanhemmuuden vahvistamiseen ja lasten sekä nuorten äänen kuulemiseen. (Kekkonen, 2009.)

4.1 Toimintaympäristön kuvaus

Toimintaympäristönä meillä oli kaksi päiväkotia. Päiväkoti on osa laitoksellista lasten varhaiskasvatus- ja päivähoito järjestelmää. Kaikilla alle kouluikäisillä lapsilla on oikeus kunnan järjestämään päivähoitoon. Kyseessä on niin sanottu subjektiivinen oikeus, eli kunnan on järjestettävä päivähoitoa kaikille sitä tarvitseville alle kouluikäisille lapsille (Ihalainen & Kettunen 2006,72). Päivähoitolain ja asetuksen sekä perusopetuslain mukaisesti kunnilla on velvollisuus tarjota päivähoitoa ja esiopetusta oman kunnan asukkaille. Päivähoitomuodot ovat kotihoito kodinhoidontuella, kunnan järjestämä päivähoito päiväkodissa tai perhepäivähoidossa, yksityinen päivähoito päiväkodissa tai perhepäivähoidossa sekä avoin päiväkotia, jolloin perheen oikeus kotihoidon tukeen säilyy. Päiväkotien tehtävänä on mahdollistaa yhteistyössä perheiden ja muiden tahojen kanssa hyvä ja turvallinen lapsuus ja kyetä vastaamaan perheiden ja yhteiskunnan muutoksiin. Päiväkodeissa osaava ja motivoitunut henkilöstö turvaa luotettavan ja lapsilähtöisen varhaiskasvatuksen yhteistyössä perheiden ja muiden tahojen kanssa, päivähoito perustuu arvoihin, jotka ovat ihmisen kunnioittaminen, oikeudenmukaisuus, sitoutuminen ja vastuu sekä turvallisuus ja yhteistyö. (Haukipudas 2010.)

4.2 Draamakasvatus päivähoitossa

Draamakasvatus kuuluu yhtenä osana Stakes esiopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin. Tästä on johdettu erilaisia painotuksia päivähoitoon kunnasta riippuen. Esimerkiksi Oulun kaupungin päivähoiton kulttuurillisessa linjauksessa puhutaan kulttuurien tasoista: Arkikulttuurin tasolla päivähoitossa voi olla; arkitason ymmärtäminen (tavat, rutinit, perinteet), erilaisten kulttuuristen lähtökohtien ymmärtäminen (etniset ryhmät, sosiaaliluokat, ammattiryhmät, ikäryhmät jne.), lapsen oma kulttuurin tuottaminen (pelit, mielikuvitusleikit, rallatukset, kertomukset) ja niin edelleen. (Oulun kaupungin päivähoiton kulttuurillinen linjaus 2009.)

Kulttuuriset sovellukset päivähoitossa voivat olla; toiminnan eheyttäminen kulttuurin avulla, kulttuurin välittäminen/välittyminen (kirjastot, museot, taideteollisuus, media), eri taideaineiden hyödyntäminen toiminnassa, johon myös draaman hyödyntäminen esiopetuksessa voidaan katsoa kuuluvan. Lasta voidaan kannustaa ilmaisemaan ajatuksiaan ja tunteitaan sanoin sekä draaman keinoin, äänenpainoin ja -sävyin, ilmein, elein ja liikkein. (Oulun kaupungin päivähoiton kulttuurillinen linjaus 2009.) Draamaharjoituksilla lasta ohjataan arvostamaan ja vaalimaan luonnon ja rakennetun ympäristön sekä esineympäristön esteettisiä ja kulttuurisia arvoja (Opetushallitus 2000).

Sisällyttämällä draamakasvatusta varhaiskasvatuksen sisältöalueisiin, lapsen oppimisprosessit syventyvät ja hän oppii elämäntaitoja sekä ajattelun ja ongelmanratkaisun taitoja. Liittämällä draaman sisälle erilaisia teemoja, tuetaan lapsen kulttuurisen identiteetin vahvistumista ja hänen ymmärrystään omasta kulttuuriperinnöstään ja kulttuurien monimuotoisuudesta. Haukiputaan kunnan esiopetussuunnitelmassa (2010, 22) kerrotaan, että draaman avulla pyritään edistämään lapsen kaikenpuolista kehittymistä: eettistä herkkyyttä, yhteistyökykyä, tunne- elämän kehittymistä, havainnoimisen ja kommunikoinnin taitoja. Puhtaaksi viljeltyä kulttuuria päivähoitossa ovat erilaiset kulttuurikokemukset, teatteriesitykset, näyttelyt ja konsertit kulttuurilaitoksissa, päiväkodissa ja muissa ympäristöissä (Oulun kaupungin päivähoiton kulttuurillinen linjaus 2009).

5 POHDINTA

Lähdemme aluksi pohtimaan koko opinnäytetyöprosessia ja sen eri vaiheita. Teoriaosasta tuomme esiin löytämiämme havaintoja ja pohdimme niitä kriittisellä otteella. Sen jälkeen arvioimme tavoitteisiimme pääsemistä ja työmme konkreettisia havaintoja ja tuloksia. Pohdimme myös opinnäytetyön merkitystä itselle ja tulevalle työllemme sosionomeina.

Tutustuessamme teoriatietoon, yllättävä havainto oli, että niissä ei juurikaan puhuttu alle kouluikäisten draamakasvatuksesta, lukuun ottamatta muutamaa teosta (ks. esim. Liukko 1998, 7, 10). Toisaalta draamakasvatuksesta on mainittu myös hyvin vähän varhaiskasvatussuunnitelmissa. Sitä on osattava etsiä rivien välistä. Draamankäyttö näyttääkin olevan päivähoidon osalta varsin päiväkotikohtaista (ks. Haukiputaan kunnan esiopetus suunnitelma 2010, 22). Draamakasvatusta on mielestämme sovellettava, jos sitä käytetään alle kouluikäisten kanssa. Olemme eri mieltä Vehkalahden kanssa (vrt. 2006, 20) draamasta pelkkänä lasten leikkinä ja kallistumme draamakasvatuksessa Hannu Heikkisen puolelle (ks. 2005, 33–35), joka sisällyttää draamakasvatukseen vakavan leikillisyyden. Tämä vakava leikillisuus näkyy mielestämme onnistuneesti omassa draamatarinassa sinne sisällytettyjen tavoitteiden sekä tarinan aihealueiden valinnassa. Kohtaukset sisälsivät asioita, jotka voivat tapahtua oikeassa elämässä.

Toimintaosioille asetetut tavoitteet toteutuivat molemmissa toiminnallisissa esityksissä erittäin hyvin. Kohderyhmäläisten mielenkiinto pysyi esityksessä koko toiminnan ajan ja se mahdollisti intensiivisen keskittymisen sekä aktiivisen osallistumisen näytelmään. Omalta osaltamme voimme ylpeänä todeta, että onnistuimme tarinan luomisessa, toteutuksessa ja arvioinnissa. Tuotoksen kirjalliseen muotoon saattaminen oli haasteellista. Lähdemerkinnät, kappaleiden järjestys, opinnäytetyön ulkoasun ja sisällön selkeys tuottivat erityisesti päänvaivaa. Kirjoittamisessa oli omat haasteensa. Olihan meitä kaksi erityylistä kirjoittajaa, joista toinen hallitsi paremmin asiapitoisen tekstin luomisen ja toinen kirjoitti maanläheisemmin. Tämän lisäksi opinnäytetyö sisältää kaksi kirjallista tuotosta, joissa toisessa kuvataan käytännön osuutta ja toinen käsittää muut työhön liittyvät luvut. Vilka & Airaksinen (2003, 129) puhuvat toiminnallisen opinnäytetyön kirjoittamisen sisältävän kaksi tekstiä silloin, kun varsinainen toimintaosio sisältää sekin tekstiä. Tarinan kuvaamiseen ja käytännön toiminnan analysointiin oli vaikeaa löytää

sille sopiva paikka. Mietimme sen sijoittamista liitteeksi, mutta pelkäsimme sen jäävän siellä statistiksi. Sen paikka on nyt arvolleen sopivassa kohdassa kuvilla elävöitetynä. Aluksi etsimme kirjallista materiaalia kumpikin omilla tahoillamme. Kirjallisen materiaalin etsimisen jälkeen jaoimme hieman työtä ja mihin keskittyisimme. Kokoonnuimme viikonloppuisin koostamaan aikaansaannoksiamme toisen työpaikalle. Syksyn alussa käytäntö vakiintui. Vältimme tällä tavalla paremmin kommunikaatio-ongelmat ja edestakaiset tiedoston lähettelyt. Työskentely oli myös tehokkaampaa ja eteenpäin vievää, kun kaikki fokus oli opinnäytetyössä. Ongelmia alkoi tulla siinä vaiheessa, kun työlle piti asettaa tavoitteet. Siinä tuli stoppi, jonka yli pääsemiseksi pyysimme ohjaajiltamme neuvoa. Muutaman sekavan vaiheen jälkeen tavoitteet konkretisoituivat selkeiksi.

Tekstin kirjoittamisen osalta loppuvaiheessa ongelmia tuottivat nuotitusten ja kuvien liittäminen toimintaosioon. Saimme nämä ongelmat ratkaistua ja luvan kuvien käyttöön, jos refleктоimme kuvat. Kuvat ja laulun nuotitukset elävöittivät selvästi työtä ja piirustukset toivat tuloksille lisäarvoa. Kuvista voidaan nostaa esiin lasten oman mielikuvituksen käyttäminen ja piirustusten avulla lapset saivat purkaa oman oppimiskokemuksensa.

Ennen esityspäivien sopimista, hankimme tutkimusluvut ja hankesuunnitelmat (liitteet kolme, neljä ja viisi). Valmistauduimme esityksiin muutamalla kahdenkeskisellä koeharjoituksella ja tutustumalla esitystiloihin. Harjoituksissa kävimme läpi lähinnä ohjaajien rooleja ja opettelimme kertomaan tarinan ilman apulappuja. Kävimme esityksen läpi kokonaisuudessaan, jolla saimme käsitystä sen kestosta. Rekvisiittaa käytimme niukasti, joten sen valmistamiseen ja hankkimiseen riitti kaksi iltaa. Lisäksi esitysten kuvaajat piti pyytää etukäteen. Esitykset toteutettiin valituissa paikoissa sovittuina päivinä n. klo 9-10.00 molemmilla kerroilla. Saavuimme esityspaikoille hyvissä ajoin ja esitysten jälkeen suoritimme paikkojen siistimisen. Esityksiin teimme vain muutamia muutoksia niiden välillä. Suurin muutos näistä oli piirrosten pyytäminen lapsilta toisen esityksen jälkeen. Esityksissä oli samankaltaisia elementtejä. Sadutuksen kohdalla molemmat ryhmät päätyivät samankaltaiseen lopputulokseen. Tämän johdosta mietimme, johdattelimmeko tarinaa liikaa haluamaamme suuntaan. Ensimmäisessä, lapsia osallistavassa kohtauksessa, kumpaakin ryhmää vaivasi ujous. Pohdimme olisiko siinä voinut käyttää jotakin toista tekniikkaa. Kummallekin esitykselle oli ominaista flow-tila, niin meidän ohjaajien kuin lastenkin osalta, jossa annetaan vain mennä. Esimerkiksi kä-

sinukkeä käyttänyt ohjaaja ei huomannut toisessa esityksessä tilan takana kulkeneita ihmisiä.

Kehittelemämme draamatarinalle oli asetettu myös oppimiseen kohdistuvia tavoitteita. Näiden lisäksi draamatarinan avulla oli mahdollista saada lapset hyväksymään erilaisuutta ympärillään, lisäämään heidän vuorovaikutustaitojaan ja kannustamaan dialogisuuteen. Meille itsellemme tavoitteena oli draamakasvatuksen teorian ja käytännön omaksuminen. Asian sisäistämisen avulla opimme uuden työtavan varhaiskasvatuksessa toimimiseen. Näiden tavoitteiden toteutumista ja onnistumista tukevat käytännön toiminnan analysoinnista saadut tulokset. Esityksen aikana syntyi dialogia ja osallistujille oli jäänyt tarinasta mieleen erilaisia kohtia mm. muutto, kiusaaminen, sormuksen etsintä ja loppujuhlat. Nämä käyvät ilmi toiminnan kuvaukseen linkitetyistä piirustuksista ja kohtausten toteutuksien arvioinneista. Lasten vuorovaikutustaitojen paranemista on mahdotonta arvioida näin lyhyellä aikavälillä. Videoinnista havaitsimme seikan, joka osoitti, että vuorovaikutustaidot olivat kuitenkin esityksen aikana normaalia paremmat. Kaikki kuuntelivat toistensa mielipiteitä ja osallistujat pyysivät puheenvuoroa pääsääntöisesti viittaamalla. Erilaisuuden hyväksynnästä saatiin tiettyjä viitteitä esityksen aikana. Osallistujien joukossa oli myös lapsia, joilla oli silmälasit. Esityksen aikana kukaan osallistujista ei viitannut näiden henkilöiden silmälasihin negatiivisesti. Pelkäsimme hieman etukäteen tilannetta, jossa lapset viittaisivat edellä mainittuihin lapsiin. Tätä varten oli varasuunnitelma ja se olisi tuotu esille kiusaamiskohtauksen yhteydessä, jos sille olisi ollut tarvetta. Toisaalta tunnettu tosiasia on, että lapset ovat suvaitsevaisia. Joten pelko saattoi olla turha.

Molemmista esityksistä saimme hyvää palautetta ryhmien aikuisilta. Erityisesti meitä lämmittivät kiitokset, joissa ihmeteltiin erityislusten keskittymistä ja osallistumista esitykseen. Myös ensimmäisen ryhmän arka lapsi ja hänen heittäytymisensä tarinan vietäväksi tuotiin lämpimästi esille. Näiden tulosten perusteella draamakasvatus sopii käytettäväksi tuen tarpeessa olevien lasten kanssa työskenneltäessä erinomaisesti. Draaman käytön lisäämisen kannalta voimme suositella aiheesta esimerkiksi koulutusta varhaiskasvatuksen parissa työskenteleville. Myös kirja, joka keskittyisi pelkästään alle kouluikäisten draamaan, olisi toivottava. Seija Liukon kirja: *Ilmaisua ipanoille*, on sinänsä hyvä, mutta siitä puuttuu esimerkiksi soveltavan draaman ja osallistavan draaman osat alueet (ks. Heikkinen 2005, 74–76), joista varsinkin osallistavan draaman toimivuuden olemme työssämme todistaneet. Tavoitteisiin pääseminen oli meille yllätys ja toisaalta ei. Olimme valmistautuneet esityksiin huolella ja takana oli noin seitsemän kuukautta

ahkeraa työtä tarinan parissa ja esityksen viimeistelyssä. Yllätyksenä voimme pitää sitä, että esitykset toimivat kokonaisuudessaan erinomaisesti. Emmehän olleet koe-esittäneet esitystä kertaakaan ja saaneet ennakkotietoa mahdollisista solmukohdista, vaan luotimme kovasti itseemme ja hyvään tarinaan. Esiintymistä ilman koevetoa voidaan kutsua ns. harkituksi riskiksi. Kuuluhan osallistavan draaman olemukseen tietynlainen särmikkyys itse näytelmässä, jonka seurauksena lopputulos ei ole ennalta tekijöiden ja osallistujien tiedossa.

Toiminnallinen opinnäytetyö, teoriapainotteisen sijaan, on mielestämme omaa tulevaa työnkuvaa ajatellen sopiva opiskelijoille, joiden tavoitteena on saada lastentarhanopettajan pätevyys. Toiminnallinen opinnäytetyö, kuten oma saavutuksemme osoittaa, antaa samalla uuden käyttöteorian omaan työhön. Opinnäytetyön raportoinnissa olemme pyrkineet noudattamaan siitä annettuja kirjoittamisteknisiä ohjeita. Siinä on tavoiteltu kieltään ja ulkoasultaan selkeätä kirjallista ilmaisua. Kappaleet ovat lukemisen kannalta pyritty saattamaan sopivan mittaiseksi, pois lukien itse draamatarinaa koskeva pidempi kappale. Vältimme käyttämästä työssämme liikaa jäsenyystasoja, jotta sisällysluettelo ja itse teksti pysyisivät konkreettisempina. Tekstin lauseet ja virkkeet on pyritty pitämään helppoina ymmärtää ja tekstiin valitut suorat lainaukset kohtiinsa osuvina valintoina. Lopullisen muokkaamisen, tekstin sekä ulkoasun osalta, jätimme aivan loppumetreille. Halusimme odottaa ohjaajiltamme viimeiset korjausehdotukset, ennen työmme viimeisintä versiota. Loppuvaiheessa kiirettä tuottivat videomateriaalin siirtäminen dvd-levylle ja muutos tutkimuslupaun, jotta saimme esittää videota seminaariesityksessä ja mahdollisesti liitteenä opinnäytetyössämme. Kokonaisuudessaan työmme on opettanut meitä huomaamaan opinnäytetyön vaativuuden, mutta samalla siinä näkyy koko opiskeluaikana opitut asiat. Ammatillinen kasvumme on saanut uuden ulottuvuuden draamakasvatuksen sisäistämisen myötä ja uskalluksemme esittävään ilmaisuun on kasvanut. Olemme noudattaneet työssämme salassa pitosäännöksiä ja työssämme esiintyvät ihmiset ja paikat eivät ole identifioitavissa. Hankesuunnitelmassa on määritelty tekijänoikeudet työmme osalta. Tutkimusluvassa ja hankesuunnitelmassa on määritelty myös muut aineistoon ja sen hankkimiseen, esittämiseen ja säilyttämiseen liittyvät asiat. Työssä ei ole salassa pidettäviä asioita. Tulevaisuus näyttää, lähteekö Olli-Tommi (liite seitsemän) kiertueelle julistamaan draamakasvatuksen leikkisää ilosanomaa?

Draamalla on aina huippukohtansa, joka jää katsojalle mieleen. Niin on toivottavasti myös tällä draamatarinalla. Mikä se on? Se jää sinun arvioitavaksi hyvä lukijamme.

(Harju & Peura 2010).

LÄHTEET

- Airaksinen, Raija & Okkonen, Seija 2006. Teatteria tenaville. Lapsi teatterin kokijana. Gummerus kirjapaino Oy, Jyväskylä
- Bolton, Gavin 1981, Luova toiminta kasvatuksessa. Teoriaa draamasta. KK laakapaino, Helsinki.
- Haukiputaan kunta 2010. Kuntapalvelut. Päivähoito. Tulostettu 24.10.2010.
- <http://www.haukipudas.fi/sivu/fi/kuntapalvelut/paivahoito/>
- Heikkinen, Hannu L.T. & Jyrkämä, Jyrki 1999. Mitä on toimintatutkimus? Teoksessa Heikkinen, Hannu L.T. & Huttunen, Rauno & Moilanen, Pentti (toim.) Siinä tutkijamissä tekijä - toimintatutkimuksen perusteita ja näköaloja, 25. Atena Kustannus, Jyväskylä
- Heikkinen, Hannu 2005. Draamakasvatus- opetusta, taidetta, tutkimista! Minerva kustannus Oy, Jyväskylä.
- Heikkinen, Hannu 2004. Vakava leikillisuus draamakasvatuksen opettajille. Dark Oy, Vantaa.
- Helenius, Aili & Jääliinoja, Päivi & Sormunen, Helena 2000. Sesam- avaimia esiopetuksen draamapedagogiikkaan. Ateena Kustannus Oy, Jyväskylä.
- Ihalainen, Jarmo & Kettunen, Terttu 2006. Turvaverkko vai trampoliini. WSOY, Helsinki.
- Karlsson, Liisa 2005. Sadutus. Avain osallistuvaan toimintakulttuuriin. Otavan kirjapaino Oy, Keuruu.
- Karvonen, Pirkko, Siren-Tiusanen, Helena & Vuorinen, Riitta 2003. Varhaisvuosien liikunta. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä.

Kekkonen, Marjatta 2009. Sosiaalipedagogiikka päiväkodissa. Luettu 10.9.2010

<http://www.sosiaaliportti.fi/fi>

[FI/konsultointi/varhaiskasvatus/kysymys/?groupId=3ef9cfd1-6932-4c1d-8090-87ef3c6776ce&announcementId=3a53d7c9-cf8b-4111-ae7a-32e381898f39](http://www.sosiaaliportti.fi/fi/FI/konsultointi/varhaiskasvatus/kysymys/?groupId=3ef9cfd1-6932-4c1d-8090-87ef3c6776ce&announcementId=3a53d7c9-cf8b-4111-ae7a-32e381898f39)

Kuula, Arja 2000. Toimintatutkimus. Kenttätöytä ja muutospyrkimyksiä. Vastapaino, Tampere.

Liukko, Seija 1998. Ilmaisua ipanoille. Seija Liukko. Kirjapaino Oy West Point, Rauma.

Ojanen, Sinikka & Rikkinen, Hannele 1995. Johdanto ja artikkelin esittely. Teoksessa Ojanen, Sinikka & Rikkinen, Hannele (toim.) Mielekkään oppimisen malli ympäristökasvatuksen opettamiseen. 21. WSOY, Juva.

Ojanen, Sinikka 1995. Opettaja ympäristökasvattajana. Teoksessa Ojanen, Sinikka & Rikkinen, Hannele (toim.) Mielekkään oppimisen malli ympäristökasvatuksen opettamiseen. 60–61. WSOY, Juva.

Opetushallitus. Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2000.

Tulostettu 17.10.2010.

<http://www02.oph.fi/ops/esiopetus/esiops.pdf>

Oulun kaupunki, varhaiskasvatussuunnitelma 2006. Tulostettu 30.10.2010

<http://www.ouka.fi/sote/paivahoito/Varhaiskasvatussuunnitelma%202007.pdf>

Oulun kaupungin päivähoidon kulttuurillinen linjaus 2009. Tulostettu 20.10.2010

http://www.ouka.fi/sote/paivahoito/kotisivut/alakooki/paivahoidon_kulttuurinen_linjaus.pdf

Owens, Allan & Barber, Keith 2010. Draamakompassi, WS Bookwell Oy. Jyväskylä.

Pätäri-Rannila, Taru & Varjus, Pasi & Rinneaho, Arja & Sinivuori, Timo 2005.

Draamakasvatuksen käsikirja koululaisten iltapäivätoimintaan. Hämeenlinnan ammattikorkeakoulu, Hämeenlinna.

Stakes 2005. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Gummerus Oy. Saarijärvi.

Sinivuori, Päivi & Sinivuori, Timo 2007. Esiripusta arvoihin. Toiminnallinen draamakasvatuskirja. Atena kustannus Oy, Keuruu.

Sosiaali- ja terveystoimen palvelutuotannon johtokunta, Oulun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2007

Sinivuori, Päivi & Sinivuori, Timo 2000. Esiripusta aplodeihin. Opas harrastajateatteriohjaajille ja ilmaisukasvattajille. Atena kustannus Oy, Jyväskylä.

Sinivuori, Päivi & Sinivuori, Timo 2007. Esiripusta arvoihin. Toiminnallinen draamakasvatuskirja. Atena kustannus Oy, Keuruu.

Toren, Bellitta 2000. Käsi nuken sydämellä. Käsinnukke pedagogisena välineenä. Tammi, Tampere.

Vehkalahti, Reetta 2006. Leikkivä Teatteri. Opas teatteri-ilmaisun ohjaajalle. Gummerus kirjapaino Oy, Jyväskylä

Vilka, Hanna & Airaksinen, Tiina 2003. Toiminnallinen Opinnäytetyö. Kustannusosakeyhtiö Tammi, Jyväskylä.

Vähänikkilä, Raimo 2010. Henkilökohtainen tiedonanto opinnäytetyön ohjauksessa 8.11.2010.

Way, Brian 1967. Development through Drama. Longman. Thetford, Norfolk: Lowe & Brydone.

LIIKTEET 1-7

Olli-Tommi ja taikalasit vaihe vaiheelta			
VAIHE	TARKOITUS	TYÖTAPA	TAVOITE
1. Kerro lapsiryhmälle: Tämä on tarina perheestä, joka joutuu muuttamaan toiselle paikkakunnalle isän työn perässä. Teidän tehtävänä on eläytyä tarinassa esiintyvien hahmojen rooleihin.	Selkeyttää, mistä esityksessä on kyse.	Tehdään sopimus esityksen toteuttamisesta. Aikuinen pyytää lapsia sopimuksen tekemiseen.	– Saada lapset osallistumaan esityksen yhteiseen toteuttamiseen
2. Tarinan kertominen. Ohjaaja on kertojan roolissa.	Luodaan ilmapiiriä ja vangitaan lasten mielenkiinto esitykseen.	Toiminta ja kertominen samanaikaisesti (Narrative /voice-over).	– Auttaa lapsia eläytymään Olli-Tommin rooliin. ja ensimmäiseen harjoitukseen.
3. Tarinassa tapahtuu yllättävä muutos. Miten isä ja äiti suostuttelevat Olli-Tommin muuttamaan toiselle paikkakunnalle.	Kohtaus pohjustetaan tarinalla ja ohje repliikillä.	Kohtauksen esitetään vapaaehtoisten lasten kanssa. Ohjaaja on roolissa tekniikan käyttäminen. Lisäksi tilan määrittäminen (Defining space).	– Saada lapset osallistumaan tarinan esittämiseen.
4. On muuttopäivän aamu. Perhe lähtee muuttomatkalta.	Kuljettaa tarina laulun ja vapaaehtoisten lasten kanssa seuraavaan vaiheeseen.	Äänimaisema. Laulu. Lavastettu muuttoauto, jossa vapaaehtoiset ovat laulun ajan.	Täsmentää ja koota tähänastinen tarina.
5. Uuteen paikkaan siirtyminen; päiväkotia.	Kohtaus, joka voisi tapahtua lasten omassa päiväkotimaailmassa. Palautellaan mieleen omaa aloittamista uudessa ryhmässä.	Roolileikki ja kertominen tapahtuvat samanaikaisesti. Näytellään aamupiiri kohtaus yhdessä lasten kanssa. Piiriin taputus. Aikuinen on kertojan roolissa. Vapaaehtoiset toimivat päiväkotilapsien roolissa.	– Esittäytyminen ryhmälle ja positiivisen palautteen saaminen leikinomaisesti. – Me-hengen luominen esittäytyessä.
6. Kiusaaminen. Keskustelua kiusaamisesta. Nauhalta/ Aikuisen sanomana kiusaajan huudahdus. Löytyykö vastavia tilanteita oikeasta elämästä?	Yllättävä käänne tarinassa siirtää painopistettä hankalaan tilanteeseen.	Aikuinen on kiusaajan roolissa. Kuuma tuoli-tekniikka. Lapset esittävät kysymyksiä.	– Kuunnella lasten mielipiteitä. – Kannustaa siihen, että he pystyvät ratkaisemaan tilanteen.
7. Kerronta. On ilta, Olli-Tommi käy sängyssä itsekseen keskustelua päivän tapahtumista.	Purkaa tähänastisia tapahtumia Voi rauhoittua kuuntelemaan edellisen puristuksen jälkeen..	Opettaja roolissa. Laulu. Äänimaisema (Supporting sound) Ohjaaja esittää laulun säestäen akustisesti.	– Omien tunteiden käsittely – Omien vahvuuksien löytäminen – Mielikuvien herättäminen omista erityistaidoista. – Onko jollakin teistä supertaitoja?
8. Aamulla Olli-Tommi menee päiväkodille. Yön aikana Olli-Tommille on selvinnyt lasien sisältämä taikavoima. Sadutus. Esitys päättyy sadun lukemiseen ja loppulauluun.	Loppuratkaisu. Tarkoituksena saada kaikki lapset mukaan sadutukseen.	Sadutus. Kerätään lasten ehdotuksista draaman loppuratkaisu.	– Haastaa lapsia dialogiin. – Herättää lasten mielikuvitus lentoon.

Oppiminen kohdistuu		
Draaman taidot ja ymmärtäminen	Sosiaaliset taidot	Mahdolliset oppimisalueet
• Toimivien draaman muotojen kokeileminen • Ymmärryksen kehittäminen draamatyöskentelystä leikin omaisena työtapana • Esiintyminen ja osallistuminen	• Asioista sopiminen • Toimiminen roolissa • Oman aiemman tietopohjan esiin tuominen keskusteluosuuksissa (kiusaaminen) • Ryhmänä työskentely sadutuksessa	• Henkilökohtaisen mielipiteen esille tuominen • Erilaisuuden hyväksyminen, jokaisella on mahdollisuus olla sankari • Itsetunnon nostaminen (olen hyvä ...) • Vaikeiden tilanteiden voitoksi kääntäminen, tunnetilat

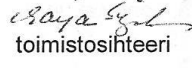
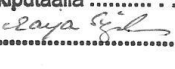
HAUKIPUTAAN KUNTA

VIRANHALTIJAPÄÄTÖS
Yleispäätös

perusturvajohtaja

21.09.2010

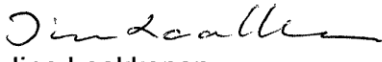
115 §
5025/41/419/2010

Asia	Tutkimusluvan myöntäminen opinnäytetyötä varten
Selostus asiasta	Kemi-Tornio ammattikorkeakoulun sosiaalipuolen toimialan opiskelijat Tommi Peura ja Olli Harju ovat hakeneet tutkimuslupaa opinnäytetyötä "Noviisit draamaohjaajina: draamakasvatus työmenetelmänä päiväkodissa" varten. Opinnäytetyön tarkoituksena on löytää uusia tapoja ja näkökulmia esikouluryhmien ohjaukseen draamakasvatuksen keinoja hyödyntäen. Työn tavoitteena on tukea päivähoidolle asetettuja kieleen ja vuorovaikutukseen liittyviä tavoitteita kuten kuuntelutaidon opettelu ja vuorovaikutustaitojen kehittyminen. Opinnäytetyö tehdään kartoittavana tutkimuksena, jossa opiskelijat videoivat toimintatuokiot. He analysoivat videointimateriaalin, jonka jälkeen aineisto tuhoetaan. Työ toteutetaan Jatulin Tarhan esikouluryhmässä.
Päätösoikeusperuste	Toimintasääntö § 58.
Esittelijä/esitys	Päivähoidon johtaja Eila Huotari: Esitän, että tutkimuslupa opinnäytetyötä "Noviisit draamaohjaajina: draamakasvatus työmenetelmänä päiväkodissa" varten myönnetään lupahakemuksen mukaisesti. Opiskelijat videoivat toimintatuokiot, videomateriaali tuhoetaan aineiston analysoinnin jälkeen.
Päätös	Myönnetään tutkimusluvan Tommi Peuralle ja Olli Harjulle opinnäytetyötä varten esittelijän esityksen mukaisesti.
Allekirjoitus	Tapio Kangas vt. perusturvajohtaja
Tiedoksi	Tämä päätös on lähetetty asianosaisille postin välityksellä 23. päivänä syyskuuta 2010.
Tiedoksiantajan allekirjoitus	toimistosihteeri
Nähtävänäpito	Tämä päätös on nähtävänä perusturvapalveluiden hallinnon toimistolla viraston aukioloaikana päätöstä seuraavan viikon torstaina eli 30. päivänä syyskuuta 2010.
Toimeksi Tiedoksi	Tommi Peura, Olli Harju, päivähoidonjohtaja
OIKAISUVAATIMUS	Tähän päätökseen voidaan tehdä kirjallinen oikaisuvaatimus perusturvalautakunnalle, Keskuskuja 3, PL 14, 90830 HAUKIPUDAS. Oikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksiannosta. Tiedoksiannosta on käytävä jennoksen. Haukiputaalla 23.9.2010

Oulun kaupunki
 Sosiaali- ja terveystoimi
 Päivähoito- ja perhetyö
 Palvelujohtaja, päivähoito

Päätös 135 §
 Päivämäärä Dnro
 28.9.2010 OUKA: 4555 /045/2010

ASIANOSAINEN/ ASIA	Harju Olli ja Peura Tommi/opinnäytetyön tutkimuslupa "Noviisit draamaohjaajina: draamakasvatus työmenetelmänä päiväkodissa" / Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu	
LAUSUNNON ANTAJAT/ LAUSUNNOT		
PÄÄTÖS/PERUSTELUT	Hyväksytään opinnäytetyön suorittaminen hakemuksen mukaisesti. Yksi kappale valmiista työstä on toimitettava päivähoiton käyttöön päätöksen tekijälle.	
ALLEKIRJOITUKSET	Päätöksen tekijä	Päätösluettelon pitäjä
	Ulla Rissanen Palvelujohtaja, päivähoito	Iina Laakkonen toimistos sihteeri
OIKAISUVAATIMUS- VIRANOMAINEN	Tähän päätökseen ei ole oikaisuvaatimusoikeutta.	
ILMOITUS OTTO- OIKEUTETULLE VIRANOMAISELLE		
TIEDOKSI ANTAMINEN/ NÄHTÄVILLÄ	Hakijat, opinnäytetyön ohjaajat	

KEMI-TORNION AMMATTIKORKEAKOULU

SOPIMUS

Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun sosiaalipuolen toimiala ja alla mainittu toimeksiantaja sopivat tällä sopimuksella opiskelijatyönä tehtävän opinnäytetyön tekemisestä alla mainituin ehdoin.

TOIMEKSIANTAJATIEDOT

Toimeksiantajan nimi ja osoite: Päivähoidon johtaja Eila Huotari

Yhdysesikilö/työelämäohjaaja: Eila Huotari

Yhdysesikilön/työelämäohjaajan yhteystiedot:

Eila Huotari, etunimi.sukunimi(at)haukipudas.fi p. (08) 887 4558 tai 040 524 3810 ·Fax 887 4592

PL 22, 90831 Haukipudas

OPPILAITOSTIEDOT

Oppilaitoksen nimi ja osoite: Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu, Valtakatu 22 94100 Kemi

Sosiaalialan toimipiste. Puh. 010 383 50 (vaihte)

Opinnäytetyön tekijä(t) ja yhteystiedot: Olli Harju ja Tommi peura

Olli.Harju@edu.tokem.fi p. 050 436 5711

Tommi.Peura@edu.tokem.fi 040 566 0085

Opinnäytetyön ohjaavat opettajat ja yhteystiedot:

Lehtori Sari Leppälä sari.leppala@tokem.fi (050 310 9342)

Lehtori Raimo Vähänikkilä raimo.vahanikkiia@tokem.fi (050 310 9365)

OPISKELIJATYÖNÄ TEHTÄVÄN OPINNÄYTETYÖN TIEDOT

Opinnäytetyön nimi/aihe: Novliisit draamaopettajina, Olli Tommi & Jaikela
 Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu

Työn aikataulu: Loppusyksy 2010

Opinnäytetyöstä aiheutuvista kustannuksista vastaa: Tekijät

Työn tulosten tekijänoikeuksista ja hyödyntämisestä sovitaan seuraavaa:

Tekijänoikeudet ovat tekijöillä draamatarinan ja laulujen sekä käsinuken osalta. Opinnäytetyö on Thesus-tietokannassa sen valmistuttua ja sen jälkeen julkisesti luettavissa, hyödynnettävissä kouluissa, päiväkodeissa sekä muissa laitoksissa opetuksessa tai muussa toiminnassa. Työtä ei saa esittää rahallista korvausta vastaan jatkossa muut kuin opinnäytetyön tekijät Olli Harju ja Tommi Peura.

Tulosten salassapidosta sovitaan seuraavaa: Työssä ei ole salassa pidettäviä asioita Lasten videoinnista pyydetään lupa vanhemmilta.

Työn ohjaajina toimivat: Sari Leppälä ja Raimo Vähänikkilä

Jos tähän sopimukseen tulee muutoksia, on se jokaisen osapuolen uudelleen hyväksyttävä ja allekirjoitettava.

Tämä sopimus on tehty kolmena (3) kappaleena, yksi jokaiselle sopijaosapuolelle.

Paikka: <u>HAUKIRODAS</u>	Aika: <u>16.9.2010</u>
<u>Sari Leppälä</u>	<u>Raimo Vähänikkilä</u>
AMK:n edustaja	Toimeksiantajan edustaja
<u>Olli Harju</u>	<u>Tommi Peura</u>
Opiskelija <u>Olli HARJU</u>	<u>TOMMI PEURA</u> Opiskelija

Liite. Opinnäytetyön tutkimussuunnitelma

Pidimme taannoin draamaesityksen esikoululaisille, soveltavan ja osallistavan draaman keinoin. Käytännössä se tarkoittaa, että loimme lasten kanssa fiktiivisen maailman, jossa käsiteltiin "vakavia" asioita leikin omaisin keinoin. Draaman oli sijoitettu mm. seuraavia aiheita: muutto toiselle paikkakunnalle, kiusaaminen ja varastaminen. Opinnäytetyömme tarkoitus on tehdä draamakasvatusta näkyväksi ja soveltaa siitä käyttöteoriaa draamasta kiinnostuneille.

Esitykset sujuivat Oulussa ja Haukiputaalla erittäin hyvin, kiitos innokkaiden osallistujien. Meidän opinnäytetyötä ohjaavien opettajien Sari Leppälän ja Raimo Vähänikkilän toive olisi, että voisimme liittää esitysten videoinnin opetusmateriaaliksi työhön ja me itse voisimme elävöittää videomateriaalilla seminaariesitystä. Työ on luettavissa ja lainattavissa Kemi-Tornion kirjaston Thesus- tietokannasta, sen valmistuua.

Pyytäisimme allekirjoituksen teiltä, jotta saamme luvan yllä mainittuihin asioihin.

Ystävällisesti pyytään,

Tommi Peura, Olli Harju, sosionomi ak-sok 12. Kemi-Tornio AMK

Nimi ja allekirjoitus alapuolella oleville viivoille, jos annat luvan esityksen käyttöön yllä mainittuihin tarkoituksiin:

1. <u>ZORIKKA / Juhani</u>	<u>Carita / Jussi</u>
<u>Joonatan / Kalle</u>	<u>Veeti / Taru Meltavaara</u>
<u>Tuuli / Minja Saikkonen</u>	<u>Lassi S. / Anna Sini</u>
<u>Josna / Jenni Ahonen</u>	<u>Sara P. / Saima Tevouer</u>
<u>Lassi / Kalle / Juhani</u>	<u>VALLE / Pasi</u>
<u>Milla / Olli</u>	<u>KALLE / Tiia Sironen</u>
<u>Santari / Olli-Milla</u>	<u>...</u>
<u>Erkka / Eeva-Liisa Oja</u>	<u>Siira Lammi</u>
<u>OSKARI / Jukka</u>	<u>MARCO LAMMI</u>
10. <u>KATARINA / OK / SUULLINEN LUPA</u>	22. <u>KONSTA / OK / LUPA TILASTIVESTILLÄ</u>
<u>Kirsi Huorinen / Nelli</u>	
<u>LOTTA / OK / SUULLINEN LUPA</u>	
<u>MATIAS / OK / SUULLINEN LUPA</u>	
<u>JULIA / OK / Milla</u>	

